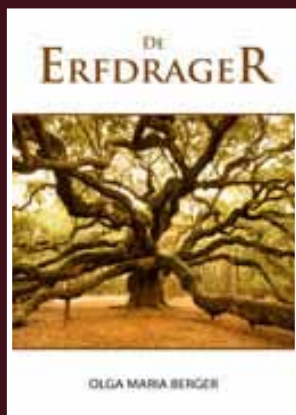

ZILVERSPOOR

Dit PDF document is een preview
van het betreffende boek, uitgegeven door
UITGEVERIJ ZILVERSPOOR.

Om dit boek te bestellen,
of om meer informatie te vinden over dit boek,
de schrijver en onze andere publicaties,
kunt u ons bezoeken op:

WWW.ZILVERSPOOR.COM

DE
ERFDRAGER

OLGA MARIA BERGER

OLGA MARIA BERGER

DE

ERFDRAGER

BOOKS OF
FANTASY

H O O F D S T U K 1

8 augustus 1968

De laatste zonnestrallen die door het gebladerte van de eik schijnen, verblinden Robur. Hij legt zijn penselen neer. De eik geeft aan dat ze lang genoeg model heeft gestaan. Aan het schilderij prutsen, heeft geen zin meer.

Een rauwe schreeuw klinkt boven zijn hoofd. Een raaf scheert rakelings over hem heen en strijkt neer op de onderste tak van de eik, bij een nis in de oude stam. Robur glimlacht. Frid roept met de stem van de raaf.

Lang geleden zag hij haar voor het eerst in die nis. Daar is ze niet vaak, maar de mieren die over haar wortels krioelen schrijven haar woorden. Haar slanke vrouwelijke gestalte tekent zich af in de takken als de wind waait. Het licht dat door het gebladerte schijnt, is haar glimlach. Ze gebruikt vogels om te spreken. Vandaag is het een raaf en die kijkt Robur doordringend aan. Robur gaat op de wortels zitten. 'Zeg het maar vriend.'

De raaf pikt in de tak en maakt een klokkend geluid. Raven zijn intelligent, net als dolfijnen, met wat geduld zijn ze te verstaan.

Een kriebelend gevoel op zijn gezicht. Verbaasd veegt hij met zijn hand over zijn wang. Mieren. Ze laten hem altijd met rust, nu kruipen ze over zijn broeks-
pijpen en shirt. Zit hij op het nest? Hij staat op en klopt ze voorzichtig van zich af. De raaf krijst en pikt weer in de tak. De bladeren van die tak hangen treurig naar beneden, terwijl de bladeren aan de andere takken zo fris zijn.

Voorzichtig zet hij zijn voeten op een knobbel van de stam en trekt zich omhoog. De tak kraakt. Een tak, zo dik als een boomstam kan zijn gewicht niet dragen? Hij moet ergens gebroken zijn. Hij laat zich zakken. Als de tak met rust wordt gelaten, herstelt de sapstroom zich wel. 'Ik snap je,' zegt hij tegen de raaf. 'De tak is zwak.'

De raaf schudt zijn kop en poept.

Roburs ogen volgen als vanzelf de klodder die vlak bij zijn schoenen neerkomt. Die schoenen zien zwart van de mieren. Voorzichtig doet hij een stap naar achteren. De mieren die van zijn schoenen afvallen, komen weer op hem af. 'Ik ben al weg.'

Hij loopt naar de ezel en pakt het doek. 'Ik versta je niet, lieve Frid.'

Een luid gekraak. Verschrikt kijkt hij om. De eik is stil. Te stil. Haar bladeren zouden moeten ruisen in de wind. Wat is er met haar?

Piekerend loopt hij over de open plek naar het pad.

Lange schaduwen vallen over het grasveld als hij tussen de bomen uitkomt. De twee barakken die aan de zijkant van het grasveld staan, zijn onbewoond. Al ja-

ren. Voorlopig zal dat wel zo blijven. Ze zien er verwaarloosd uit. De verf bladdert en de goten zijn verdwenen. De barakken die aan de overkant van het grasveld staan onderhoudt hij zorgvuldig. De golfplaten boven de veranda glinsteren. In een ervan woont hij zelf, de andere onderhoudt hij om Cleo te plezieren.

De bomen die tegenover de lege barakken staan, deinen zachtjes in de wind. Dennenbomen, waartussen jonge eiken staan.

Op zijn gemak loopt hij over het hobbelige grasveld in de richting van zijn barak. De deur van de barak ernaast is dicht. Kars, Cleo en Frouke zijn niet thuis. Jammer, hij had ze te eten willen vragen.

Kraaien scheren rakelings over zijn hoofd. Hij draait zich om. Over de bomen heen ziet hij ze neerstrijken op de takken van de eik waar ze wanhopig krijzen. 'Cleo, Cleo!' Het galmt na in zijn oren.

Is Frid jaloers?

'Je bent de enige voor me,' fluistert hij. 'Dat weet je toch?'

Cleo's blote voeten tasten in het donker over het keienweggetje dat langs de achterkant van de barakken loopt. Een van de puntige hakken van haar schoenen die ze in haar hand heeft, slaat tegen haar dijbeen. Au! Ze glijdt bijna uit. Voorzichtig. Ze moet precies in het midden van het bolle weggetje blijven.

Slagen van de hamer op de beitel, brokken steen vallen bonkend op de houten vloer. Kars is aan het werk. Waarom moet hij altijd zo laat aan zijn beelden werken? Hij houdt pas tegen de ochtend op. Misschien dat ze dan kan slapen tot Frouke wakker wordt. Frouke heeft nooit last van haar vaders getimmer. Als baby sliep ze er doorheen en nu ze vier is, doet ze dat nog.

Daar is de veranda. Ze vermijdt de krakende plank uit gewoonte. Onnodig. De hamerslagen klinken hard en meedogenloos.

Moedeloos laat ze zich tegen de wand van de barak zakken. Ze moet slapen. Het is zo niet vol te houden. De leegstaande barakken om de hoek? Ze zijn jaren niet schoon gemaakt. De stank van rottend hout is te doordringend.

Robur? Ze weet dat ze welkom is in zijn bed, maar daar kan ze ook niet slapen. De houten wand tussen de twee barakken dempt nauwelijks geluid.

Zou Kars voor één keer kunnen ophouden? Ze lacht bijna hardop als ze zich voorstelt dat ze het atelier in loopt en hem opdraagt te stoppen. Als ze nu in zijn buurt komt, geeft hij haar een snauw of nog erger, een paar klappen. Als ze er beursgeslagen uitziet, kan ze haar werk niet doen. Tot de beelden van Kars geld opbrengen, zal zij moeten zorgen dat er eten op tafel komt en dat Kars materiaal heeft om te werken.

Geld, altijd dat geld, maar Frouke zou wel eens een grote zegen kunnen zijn,

en dat terwijl het kind zo'n ongelukkig geheim met zich meedraagt. Als ze het een beetje handig aanpakt, kunnen ze jaren vooruit.

De hamerslagen volgen elkaar sneller op. Kars gaat helemaal op in zijn werk. Het heeft geen zin om hier te blijven zitten. Ze duwt zichzelf overeind. Zachtjes loopt ze langs het keukenraam van Robur. Het maanlicht valt op een schilderij dat naast de deur staat te drogen: de eik in volle glorie geschilderd, zoals hij driehonderd meter verderop staat. Roburs zoveelste impressie van dé boom. Haar oog valt op de houten bank die onder de oude eik is geschilderd. Die bank is hard, maar ze zal het er wel op uithouden. Opgewekt loopt ze over het grasveld.

Met haar vest als hoofdkussen luistert ze naar de klopgeluiden. Op deze afstand zijn ze te verdragen.

Het gehamer stopt.

Kars is vroeg opgehouden. Al half overeind om haar eigen bed op te zoeken, dringt een hartgrondig gevloek tot haar door. Kars heeft zijn beeld verprutst.

Bibberend blijft ze zitten. Het liefst had ze haar oren dichtgehouden, maar haar ongerustheid over Frouke houdt haar tegen. Kars is tot alles in staat in zo'n stemming. Als Frouke gaat huilen zou hij haar kunnen slaan nu zijzelf niet in de buurt is om de klappen op te vangen.

Een hol krakend geluid, de enige stoel in het atelier moet het ontgelden. Rinkelende scherven, de gammele kast met lege en volle flessen gooit hij om. Een miskraam. De woorden klinken in haar hoofd. Kars heeft ze vaak genoeg gezegd als er een beeld mislukte.

Het lawaai houdt op. Gespannen wacht ze af. Frouke blijft stil. Ze gaat weer op de bank liggen.

De stilte is onverdraaglijker dan het hamergeklop. Ze draait zich onrustig om.

Een tak kraakt luid. Ze gaat overeind zitten en kijkt om zich heen. De dikke takken van de eik bewegen grotesk. Klimt er iemand in de boom? Onzin. De kwajongens die dat zouden doen slapen allang.

Een bries veroorzaakt een doordringend geruis van bladeren. Ze zucht opgelucht. Het gekraak en de wilde bewegingen van de takken komen door de wind.

Hoort ze voetstappen?

'Cleo,' klinkt een vrouwenstem terwijl ze een hand op haar arm voelt.

Ze wil gillen, maar de adem stopt in haar keel.

'Fien,' fluistert ze moeizaam. 'Je laat me schrikken. Wat doe jij hier zo laat?'

'Heb je het boek?'

'Ik heb de hele barak van Robur afgezocht,' zegt ze terwijl ze de wanhoop in haar stem probeert te leggen die ze voelde toen ze bezig was met haar onderzoek. 'Het ligt er niet.'

Fien schudt vermanend met haar wijsvinger. 'Ik heb niet voor niets betaald. Je krijgt nog een week. Als je het niet vindt, krijg ik het geld van je terug. Heb je dat begrepen?'

Ze knikt, onder de indruk van de felle blik in de ogen van Fien. Het geld heeft ze niet meer. Kars heeft er een blok marmer van gekocht. Het beeld dat hij ervan maakte is een minuut of tien geleden mislukt. Dom om zich in te laten met dit magere oude wijf. Fien zal maatregelen nemen als het boek niet tevorschijn komt. 'Ik zal mijn best doen,' zegt ze.

'Blijf je hier nog lang?' vraagt Fien.

'Nee, Kars is opgehouden met werken. Ik ga zo slapen.'

'Goed zo.' Fien draait zich om. Ze loopt over het veld in de richting van de barakken. Een omweg naar haar huis, maar veiliger dan het pad met de braamstruiken.

Cleo legt haar hoofd op haar vest. Hoe komt ze aan het geld? Niet over piekeren. Haar plan gaat lukken en dan is geld geen probleem meer. Ze moet slapen. Frouke heeft haar morgen nodig.

Met een luid gekraak breekt de onderste tak van de eik af. Met een doffe plof valt hij op de grond. Ze vliegt overeind.

Een donkere schim duikt achter haar op.

Kars geeft het werkstuk een woeste duw. Het is gebroken!

Hij stormt naar buiten. Met lange passen loopt hij over het grasveld. Hij rent tussen de bomen door. Braamstruiken klampen zich aan zijn broekspijpen vast. Hij rukt zich los en slaat met zijn hamer naar de twijgen.

De oude waterput ziet hij niet. Het scheelt niet veel of hij valt over de te lage rand. Zijn schreeuw kaatst vele malen spottend terug. Steen lacht hem uit. Het zet zich niet naar zijn hand, terwijl hij zo geduldig is. Hoe voorzichtig verkent hij met de beitel het ruwe oppervlak. Hoe vaak vraagt hij het marmer of het de goede plaats is, of het daar wel wil breken, voor hij zijn hamer laat neerkomen. Na een woeste hamerslag breekt een stuk steen af van de rand.

Het verweer van de brandnetels is zinloos. Hun prikkende stoffen blijven plakken op zijn broekspijpen. Zijn zware schoenen vertrappen de jonge scheuten van de zuring. Als vanzelf ontwijkt hij de smalle stammen van de bomen, springt hij over een droogstaande greppel.

Het waarschuwend ruisen van de eik ergert hem. Hij heft zijn hamer op om een slag op de stam te geven, maar hij struikelt over een wortel. Een pijscheut gaat door zijn knie. Hij komt overeind en geeft een woeste klap op de leuning van de bank. Het holle geluid draagt ver in de stilte.

Cleo. Hoe stil ligt ze daar. Ze is bang, heeft zich verstopt.

Ze zal naar hem luisteren, respect hebben voor hem, op haar knieën gaan.

Robur kan de slaap niet meer vatten. Het is weer mis met Kars. Zou Cleo al thuis zijn? Ze moet nu bij Kars uit de buurt blijven. Anders waarschijnlijk ook, die blauwe plekken die ze regelmatig heeft, zijn verdacht.

Hij draait zich op zijn rug en legt zijn handen onder zijn hoofd. Cleo neemt teveel van zijn gedachten in beslag. De zwoele momenten die hij met haar heeft doorgebracht, kan hij beter uit zijn hoofd zetten. Ze zal Kars ondanks alles niet verlaten. Wat voor werk zou ze eigenlijk doen? Ze is er nogal vaag over. Avonden nachtwerk in ieder geval. Zijn dat voetstappen? Hij luistert scherp. Nee, niets.

De heldere hemel is te zien door het kleine raam van zijn slaapkamer. Misschien is het beter om op te staan en aan het werk te gaan. De eik bij nacht. Hij heeft de donkere schaduw, haar grote vorm die vooral 's nachts zo scherp afsteekt, al vaker vastgelegd, maar de volle maan geeft een speciale lichtval. Als hij onder de eik gaat staan en omhoog kijkt, zijn er figuren te zien, strak afgetekend tegen de sterrenhemel.

In zijn met verf bevlekte T-shirt loopt hij naar buiten. Hij schrikt van Kars, die uit de braamstruiken opduikt.

'En je blijft van haar af!' schreeuwt de beeldhouwer als hij hem in het oog krijgt. 'Ik weet wel dat je haar pakt, ik heb het wel door. Ze is van mij! Begrijp je dat, schildertje?'

Kars heeft gelijk, zonder meer. Cleo heeft zich een paar keer in zijn armen gestort en Robur heeft haar getroost, meer dan dat.

'Je hebt aan haar gezeten. Je hebt met je gore poten aan haar gezeten!'

Kars doet een stap in zijn richting. Robur ziet hem met tegenzin naderen. Zijn hand tast naar het lichtknopje van de veranda.

Verblind door het onverwachte licht, blijft Kars staan. 'Je hebt haar verminkt!' schreeuwt hij terwijl hij met een bloedende hand zijn ogen afschermt. 'Het is jouw schuld. Je hebt haar aangeraakt en ze verdraagt geen aanraking van vreemden. Ze is er kapot aan gegaan.'

Robur slikt terwijl zijn ogen zich richten op de zware hamer die de beeldhouwer in zijn andere hand heeft. Zonder af te wachten gaat hij zijn barak weer in en doet de deur op slot. Gespannen luistert hij. Er klinkt gestommel op de veranda, gevolgd door een bons. Hopelijk heeft Kars de hamer laten vallen.

Er klinkt nog meer gestommel, gevolgd door een luid gejammer. Pas als dat over is gegaan in een zacht gesnik, doet Robur de deur open en kijkt om de hoek.

Kars zit op de houten planken van de veranda. Met zijn handen voor zijn gezicht huilt hij als een klein kind.

'Als iedereen van haar afgebleven was, dan was ze gelukt. Hoe kon ze nou net op die plaats breken? Ik kan het nog niet geloven! Er moet iets met haar gebeurd zijn, het kan niet anders.'

Robur wacht zwijgend af. De hamer ligt ver genoeg van Kars af. Als het op een knokpartij aankomt, durft hij de vier jaar jongere beeldhouwer wel aan.

‘Je hebt haar gisteren gezien,’ jammert Kars. ‘Hoe veelbelovend was ze. Je had haar niet moeten strelen, je had van haar af moeten blijven!’

Langzaam dringt het tot Robur door dat Kars het niet over Cleo heeft, maar over het beeld. Het mislukte beeld. Gisteren heeft hij het inderdaad bekeken en even aangeraakt, terwijl Cleo naakt op tafel lag als model. Zelfs toen Kars met Robur stond te praten, mocht ze niet bewegen. Het was erg ongemakkelijk voor haar, hoofd en armen hangend over de tafelrand. Ze steunde maar met één voet op de tafel, zodat haar knie omhoog kwam. Het andere been hing vanaf de knie naar beneden.

‘Mijn offer, het is mislukt.’ Kars staart met lege ogen voor zich uit. ‘Het zou schitterend geworden zijn. De houding, de uitstraling. Het was een offerlam. Jij zag het toch ook?’

‘Misschien ben je te ver gegaan en heeft de steen zichzelf geofferd.’

Kars kijkt hem opmerkzaam aan. ‘Je bedoelt dat het te goed was?’

Robur haalt aarzelend zijn schouders op. Cleo, liggend op de tafel, haar hele wezen straalde het uit. Ja, zij was een offerlam. Een schitterend offerlam. Zo mooi, zo blank, zo hulpeloos. Het beeld was nog niet ver genoeg gevorderd om te zien of Kars dat vastgelegd had.

‘Hoe is het gebroken?’ vraagt hij, blij dat de ergste woede is gedoofd.

‘De taille. Een mooie breuk, dat wel.’ Kars veert op en gaat staan. ‘De taille,’ mompelt hij terwijl hij zijn barak inloopt.

Nu Kars een nieuw idee heeft, kan Robur aan zijn eigen werk denken. In zijn atelier kiest hij kleuren verf en een doek. Het frame, bespannen met het duurste linnen dat er te krijgen is, zet hij in de beschermkist. Misschien komt dat deze keer van pas. In de keuken zet hij koffie en smeert brood, terwijl zijn gedachten spelen met vormen. Hij weet zo goed hoe de eik eruit ziet, dat hij al bedenkt van welke kant hij haar het beste tot zijn recht kan laten komen in het maanlicht.

Het zweet loopt Kars van het voorhoofd. Pas als de gebroken gedeeltes van de rug naar elkaar toe wijzen, is hij tevreden. Een gebroken leven; het beeld straalt het al uit, hij hoeft het alleen af te werken. Het dode model ligt op de bank bij de eik. Niemand kan het meer tot leven wekken. Het beeld kan wel tot leven komen, dat is het enige wat hij nog voor haar kan doen na zijn woedeaanval. Langzaam loopt hij naar de deur, draait zich om, knikt ernstig naar het beeld en gaat naar buiten. Het maanlicht beschijnt zijn pad. De braamstruiken laten hem met rust.

De eik buigt zijn takken over Cleo heen. Voorzichtig legt Kars zijn hoofd tegen haar borst.

Het is alsof ze glimlacht. Ze heeft alles voor hem over. Alles. Ze wil nog voor

de laatste keer zijn model zijn. Hij tilt haar op. Haar lange haren vallen naar beneden. Ze is zwaar nu ze al haar kracht heeft verloren. Met trage passen om haar laatste gang enige eerbied te geven, loopt hij naar de barak. De tafel is hard, maar daar heeft ze geen last meer van.

In het volle licht van het atelier is de schade duidelijk. De klap heeft haar in de hals geraakt en een scherpe snede achtergelaten. Kan een hamer zo'n wond veroorzaken? Hij pakt hem op. Deze had hij toch in zijn hand toen hij toesloeg? Hij voelt het aan het gewicht. Het holle geluid van de klap klinkt nog na in zijn oren.

De wond klopt niet. Hij heeft zich die klap ingebeeld, zoals hij zich vaker dingen inbeeldt de laatste tijd. Het moet een mes geweest zijn dat hij in zijn hand had.

Er is geen scherp mes in het atelier, behalve het stanleymes waarmee hij zijn schetspapier op maat snijdt. Er kleeft geen bloed aan, dat is het niet geweest. Glasscherven liggen er genoeg. In zijn woede moet hij er een gepakt hebben in plaats van de hamer.

Het uitkleden gaat moeizaam, maar haar prachtige lichaam komt langzaam te voorschijn. Hoeveel tijd zou hij hebben? Een dag of drie? Het hoofd kan hij in die tijd afkrijgen. De rest zal hij moeten schetsen.

Ze is zo stil, maar dat is ze altijd als ze zijn model is. Woorden storen hem als hij werkt, dat weet ze.

Hij bindt de voeten van Cleo samen en hangt haar aan de balk van het plafond. De stand van haar hangende hoofd is precies hetzelfde als die van het beeld.

'Je wilt dit toch wel?' Ze zwijgt. Ze wil dat hij werkt.

De hamerslagen zijn precies gedoseerd. Voor het eerst van zijn leven voelt hij zich helemaal beeldhouwer. De steen, het gereedschap, hijzelf, ze zijn een geheel. Samen brengen ze de laatste eer aan Cleo. Haar beeltenis zal voortleven.

Robur zet zijn spullen op de veranda. De maan, groot en helder, gaat gedeeltelijk schuil achter de toppen van de bomen die aan de rand van het grasveld staan.

Het oehoe-geroep van een uil doorbreekt de stilte. Met een wijde boog scheert hij over het grasveld, vliegt over het groepje bomen heen en verdwijnt tussen de takken van de eik die hoog boven al de andere bomen uittorent. Frid roept.

Kars komt de deur van zijn atelier uit. 'Ik denk dat ze nog te redden is. Ze was al dood. Ik breng haar weer tot leven!' Met zijn bebloede hand strijkt hij ongeduldig zijn donkere haar uit zijn gezicht.

'Een beeldhouwer moet zuinig zijn op zijn handen,' merkt Robur op. 'Je moet die hand verzorgen. Wacht, ik kijk wat ik in huis heb.'

Met een natte theedoek, pleisters en een restje jodium komt hij terug. Onhandig veegt hij het bloed weg. De wond is niet groot. Er is wel veel bloed, niet alleen op de hand, ook op Kars' kleren. Heel veel bloed voor zo'n klein wondje. Het moet diep zijn. Waarschijnlijk van een glasscherf. Hij plakt een pleister op de wond. 'Zorg dat je omgekleed bent voor Frouke wakker wordt. Het kind schrikt zich dood.'

Kars trekt bleek weg. 'Het kind,' mompelt hij. Met lange passen loopt hij zijn barak in, niet de moeite nemend om Robur te bedanken.

Hamerslagen wijzen erop dat Kars opnieuw aan het werk is.

De beeldhouwer heeft hem lang genoeg afgeleid. De eik blijft zijn gedachten vullen.

Als hij het grasveld is overgestoken hoort hij gezang, vrouwenstemmen zingen een lied. Een rilling loopt over zijn rug. Hij heeft het lied eerder gehoord. Zachtjes neuriet hij mee. Zijn moeder zong het als ze de was ophing en dacht dat ze alleen was. Hij vond het een eng lied: sluimerend onder de wortels van de eik wacht het kwaad. Het zal tot uitbarsting komen als wij het niet in slaap sussen.

Het barstte uit, het kwaad. Niet lang daarna begon de oorlog.

Het gezang komt zijn richting uit. Hij blijft staan en wacht tot de vrouwen tevoorschijn komen.

Fien Akema herkent hij het eerst, ze loopt enigszins gebogen. Jacobien, Fiens schoondochter, loopt naast haar. Ze wonen in een groot huis vlak bij 't Veem. Vanuit het raam kunnen ze de eik zien. Voor Jacobien moet het een treurig gezicht zijn. De Duitsers executeerden in de oorlog vijftien vrouwen onder de eik, waaronder Jacobiens moeder. Is vandaag de datum dat haar moeder gefusilleerd werd? Wordt er daarom gezongen?

Hij verstopt zich tussen de rododendrons. In een gesprek heeft hij geen zin. Het is tijd voor Frid, tijd om te schilderen.

Fien en Jacobien lopen hem voorbij zonder hem te zien. Achter hen lopen nog twee dames. Als ze voorbij zijn ruikt hij een weeïge geur. Bloed? Vroeger rook het zo op de boerderij als er een varken was geslacht.

De manenstralen vinden hun weg door de openingen in het bladerdak. Licht en schaduw maken speelse patronen op de grond.

'Een sprookje. Mijn eik, ze is een toverfee, een Godin,' mompelt Robur.

Hij neemt niet de tijd om te schilderen. Er zijn teveel indrukken waaruit hij niet kan kiezen. Snel maakt hij schetsen om ze later uit te werken.

Langzaam, terwijl het houtskool over het papier snelt, nadert hij de eik. Helemaal opgaand in zijn werk loopt hij onder het bladerdek door, licht en schaduwpatronen vastlegend.

We zijn mieren, denkt hij omhoog kijkend naar de sterrenhemel. Mijn eik, ze

vertaalt wat er zich daarboven afspeelt in vormen. Ik kan je niet verstaan, lieve Frid, maar ik leer het wel. Op een dag zal ik je begrijpen en als ik jou begrijp, weet ik alles.

Hij neemt het twintigste lege vel voor zich om een bijzondere vorm vast te leggen als zijn oog op de bank valt. Hij buigt zich voorover en haalt zijn vinger door het vocht dat aan de bank kleeft. Bloed. Van Kars natuurlijk.

‘Wie kon Kars beter troosten dan jij, liefste.’ Hij glimlacht naar de eik. ‘Je hebt hem nieuwe inspiratie gegeven.’

Zijn stemming slaat om als hij de dikke tak op de grond ziet liggen. Hij legt zijn schetsboek op de grond en gaat op de tak zitten. De tranen lopen over zijn wangen. Verbaasd veegt hij ze van zijn gezicht. Zijn dit zijn tranen? Waarom? De eik kan toch wel een tak missen?

‘Maar niet deze tak,’ zegt een stem in zijn achterhoofd.

Frouke speelt met haar pop als Kars haar in haar kamer achterlaat. Blijkbaar voelt ze hoe belangrijk deze dag voor hem is. Het beeld is nog niet klaar, maar de belangrijkste onderdelen zijn af. Het hoofd is mooi geworden, de voeten zo sierlijk. De rest kan hij met behulp van de schetsen afmaken. Het is tijd om het model een laatste rustplaats te geven. De put is een geschikte plek. Cleo heeft hem vaak gevraagd om die vol te gooien sinds Frouke geboren is. Vandaag zal hij een begin maken om haar wens te vervullen. Er zijn stenen genoeg om haar lichaam te bedekken.

Het is nog nevelig buiten. Robur heeft tot laat in de nacht gewerkt. Meestal slaapt hij dan tot de middag.

Het open stuk van de barak naar het struikgewas steekt hij ongezien over. Het lichaam van Cleo stinkt, maar hij drukt haar liefdevol tegen zich aan. Ze kan het niet helpen. Het is zijn schuld.

Dauwdruppels vallen van de bladeren, alsof ze met hem meehuilen. Bloemen buigen eerbiedig als hij voorbij komt met het levenloze, naakte lichaam. Kraaien vliegen krassend over. Slanke boomstammen doemen voor hem op in de nevel, hun takken troostend naar hem toegebogen. De brandnetels laten zich deemoedig vertrappen, zonder zich te verweren.

De rand van de put vertoont een verse wond. Cleo heeft zijn woede niet overleefd, de put wel.

Met een doffe klap valt haar lichaam op de bodem van de put. Al haar boten moeten gebroken zijn. Hij zakt door zijn benen en legt zijn hoofd dat uit elkaar lijkt te barsten op zijn knieën.

Het veerkrachtige mos geeft hem een duwtje. Doorgaan, Frouke kan niet te lang alleen blijven.

Na tien stenen is hij gewend aan het weke geluid dat ze maken als ze op haar lichaam terechtkomen. Hij kijkt niet meer naar beneden als hij ze laat vallen. Niet denken, niet luisteren, doorgaan.

‘Zo’n put is gevaarlijk. Heel verstandig dat u hem dichtgoot.’

Kars schrikt op uit zijn trance. Een kleine dikke man, keurig in het pak, heeft het bijna onzichtbare pad naar de put gevonden. Cleo is minder veilig dan Kars had gedacht.

‘Mijn dochter is vier,’ bromt hij. ‘Ze begint rond te lopen over het terrein. Mijn vrouw is bezorgd.’ De onderbreking van het begrafenisritueel, hoe primitief ook, bezorgt hem bijna een woedeaanval.

‘Begrijpelijk.’ De man steekt zijn hand uit.

‘Ik ben Axel Akema. Weet u misschien waar ik beeldhouwer Havers kan vinden?’

‘Wat wilt u van hem?’

‘Ik ben op zoek naar een beeld voor mijn nieuwe tuin. Iemand heeft me Kars aangeraden. Ik wil zijn werk bekijken.’

Kars negeert de hand. ‘Dat ben ik.’

‘Gevonden!’ glimlacht de kleine man.

‘Loop maar mee.’ Kars beent al voor Axel uit. Hoe eerder de dikkerd bij de put weg is hoe beter.

‘Schitterend,’ roept Axel als hij nog in de deuropening staat. ‘Prachtig. Wat een expressie!’ In bewondering gaat hij op de sofa zitten.

‘Even naar mijn dochter kijken. Mijn vrouw is niet thuis.’

Frouke zit lief te spelen. Kars tilt haar op. Hij drukt haar tegen zich aan en snikt zachtjes, zijn hoofd tegen de kleine schouder aan.

‘Niet huilen, pappa,’ zegt Frouke verschrikt.

Ze dribbelt door het atelier terwijl hij koffie zet. De geur verdrijft de zware bedompte lucht en de trieste sfeer die er de laatste dagen hing.

‘Dit beeld wil ik hebben,’ zegt Axel beslist.

‘Het is niet te koop,’ gromt Kars.

‘Dat zegt iedere kunstenaar als hij nog aan zijn werkstuk bezig is. Wanneer is het klaar denk je?’

Kars haalt zijn schouders op.

Axel staat op. ‘Ik kom zo nu en dan wel eens naar de voortgang kijken. Het bedrag is niet belangrijk. Ik wil het hebben.’

‘Je doet maar. Ik verkoop het niet.’

Robur legt zijn penseel neer als hij een zachte klop op de deur hoort, gevolgd door het hoge stemmetje van Frouke.

‘Weet jij waar mamma is?’ vraagt Frouke als hij open doet.

Hij schudt zijn hoofd. Nee, Cleo heeft hij al een maand niet gezien. Frid heeft hem bezig gehouden. Het bijna heilige, religieuze gevoel dat hij had als hij in de buurt van de eik kwam, is verdwenen. De krioelende mieren op haar wortels veroorzaken niet meer de vertrouwde opgewektheid. Hij hoort wanhoop in het gekrijs van de kraaien die om haar heen cirkelen. De oude Frid is er niet meer en hij weet niet hoe hij haar terug kan krijgen.

‘Ik ben aan het werk,’ zegt hij.

Frouke trekt een pruillip. Schuldig doet hij de deur verder open en neemt haar mee naar de keuken.

Ze ziet er groezelig uit. Het jurkje dat ze draagt zit vol bruine vlekken. Chocoladepasta, Frouke weigert om iets anders op haar boterham te doen. Haar donkere steile haar hangt in klittende slierten om haar hoofd.

‘Mamma zal zo wel thuiskomen,’ zegt hij, terwijl hij haar op het aanrecht zet om haar handen en gezicht schoon te maken.

Dikke tranen biggelen over de wangen van de kleine meid.

‘Ben je zo naar school geweest?’ vraagt hij lachend terwijl hij op haar jurk wijst.

‘Nee, natuurlijk niet.’

‘Wat voor dag is het vandaag?’

‘Donderdag,’ zegt Frouke beslist.

‘Waarom ben je dan niet naar school?’

‘Pappa brengt me niet. Ik vraag het wel, maar hij doet het niet.’

‘Mamma brengt je toch altijd?’ Hij tilt het kind op. ‘We gaan pappa vragen waar ze naar toe is.’

‘Pappa weet niet waar mamma is.’

Kars ligt op de sofa in zijn atelier. Het beeld is ver gevorderd. Nee, het zijn twee beelden geworden. Het afhangende hoofd, de borst en de armen vormen het ene onderdeel, de onderbuik en de benen het andere. Kars heeft ze allebei recht-op gezet. Het geheel geeft de indruk van een slangenmens die met één arm en één been de grond raakt en een stukje buik mist.

‘Tevreden?’ vraagt Robur.

‘Ze was dood,’ zegt Kars. ‘Het is heel anders geworden dan het was opgezet, maar ze leeft weer. Ik heb het een andere naam gegeven: Gebroken Leven.’

‘Heel toepasselijk.’

‘Mijn oorspronkelijke idee is het niet.’

‘Dat kun je dan een volgende keer gebruiken.’

'Wat vind jij ervan?' vraagt Kars terwijl hij Robur hoopvol aankijkt.

'Ik vind dat je het heel creatief hebt opgelost.'

Kars glimlacht tevreden.

'Waar is Cleo?' vraagt Robur, terwijl hij Frouke op de grond zet.

'Ze heeft ons verlaten. Komt niet meer terug.'

'Zonder Frouke?'

'Thee?' vraagt Kars.

Robur schudt zijn hoofd. Zijn droom, samenwonen met Cleo en Frouke, spat uit elkaar. Hij aait Frouke over het hoofd en gaat naar buiten.

De wind steekt op. De eik ruist onrustig, haar takken buigen zich in de richting van de barakken. Er loopt een rilling over Roburs rug.

HOOFDSTUK 2

4 juli 1982

Roburs hart slaat over als hij bij de eik komt. Onder de eik staat Jacobien. Vreemd dat na zo lange tijd zijn hart nog tekeergaat. Wanneer zag hij haar ook weer voor het laatst? Die nacht in het bos, de nacht van de maan, de nacht van de gebroken tak, zeker veertien jaar geleden.

Ze kijkt omhoog alsof ze iets zoekt.

‘Hoe lang is het geleden dat we hebben gepraat?’ vraagt ze als hij naast haar staat. ‘Dertig jaar?’

‘Vervlogen tijden,’ zegt hij, terwijl hij een uitnodigend gebaar naar de bank maakt. ‘Vind je het warm genoeg? Ik zal je maar niet voorstellen om mee te gaan naar de barak.’

‘Het is warm genoeg,’ zegt ze terwijl ze gaat zitten. ‘Ik heb een behoorlijke vetlaag om de kou tegen te houden.’

Hij gaat naast haar zitten.

‘Ik begreep je niet,’ zegt ze.

‘Nu wel?’

‘Nee. Je woont op bloed. Bloed van vermoorde vrouwen, waaronder dat van mijn moeder. Ik ruik het nog als ik op het terrein kom.’

‘Axel heeft je een beter onderkomen gegeven dan een barak.’

Ze glimlacht en legt haar hand op de zijne. Een oud vertrouwd gebaar. Het ontroert hem. Behalve deze aanraking kent hij haar lichaam niet, maar hij kent haar gedachten, verdriet en kracht uit de vele intieme gesprekken. Na de oorlog vroeg hij haar ten huwelijk. Van Jacobiens familie had niemand de oorlogsjaren overleefd, hijzelf had alleen nog een zus. Jacobien weigerde, omdat ze niet in de barak wilde wonen. Een paar maanden later trouwde ze met Axel.

Robur zwijgt. Jacobien hield nooit van vragen of overbodige opmerkingen. Ze vertelde wat ze kwijt wilde op haar eigen manier en in haar eigen tempo. Ze blijkt niet veranderd. Als hij blijft zwijgen, begint ze te praten.

‘Mijn schoonvader was zoals je weet gemeenteraadslid.’

Fien en Bruno Akema waren niet arm, maar waar Bruno zijn geld mee verdiende, vroeg Robur zich nooit af.

Een mier loopt met een blaadje in zijn bek om zijn linkerschoen heen. Jacobien gaat verder met haar verhaal als de mier bij zijn rechterschoen aankomt.

‘In 1952 werden de barakken gebouwd voor Molukse mensen die moesten vluchten uit hun eigen land omdat ze Nederland hadden geholpen in de oorlog. KNIL-militairen.’

Dat wist hij.

‘Mijn schoonvader ontving de delegatie die kwam kijken of de woonruimte geschikt was. Twee mannen en een meisje van een jaar of twaalf. Ze voelden de goena-goena, een kwade geest in de grond. Mijn schoonvader probeerde ze uit het hoofd te praten dat er iets mis was, maar toen verdween het kind. Het was nergens te vinden. Dat was voor hen het bewijs dat de grond onrein was.’

Haastig loopt de mier langs Jacobiens zwarte schoenen. Hij maakt geen geluid, maar vult de stilte.

‘De Molukse mensen hadden gelijk. Er zit iets in deze grond. Iets dat mijn moeder en al die andere vrouwen voor zich opeiste.’

Hij houdt zijn gezicht in de plooi. Het waren toch de Duitsers die de vrouwen vermoordden?

De mier loopt in de richting van een bremstruik. Verstandig om de bescherming van het gebladerte op te zoeken.

‘Ik heb er serieus over gedacht om met je te trouwen. Het verdwenen kind overtuigde me ervan dat ik hier niet kon wonen. Fien bezocht me toen al vaak en ze was het met me eens.

Wat heeft het voor zin om een discussie aan te gaan? Het zal hun leven niet meer veranderen. Hij had al een hekel aan Fien; dat zij de oorzaak is dat Jacobien hem verliet, kan er nog wel bij.

‘Mijn moeder en de andere vrouwen die in de oorlog de dood vonden bij de eik, vormden een genootschap. Fien was een van de weinigen die overbleef. Toen Bruno stierf, trok ze bij ons in. Ze had toen tijd om het genootschap voort te zetten met de dochters van de omgekomen vrouwen.’

De mier komt weer tevoorschijn en loopt in de richting van de eik. Een groot stuk open terrein. Gevaarlijk voor de mier, die zich bloot moet geven.

‘Helaas is in de oorlog alles verloren gegaan. Jouw moeder is lid geweest van het genootschap. Vlak voor de oorlog trad ze uit. Hebben jij of je zus iets gevonden dat van het genootschap zou kunnen zijn?’

Hij schudt zijn hoofd.

‘Misschien ligt er nog ergens iets verborgen in de boerderij. Hadden jullie geen geheime bergplaats in de oorlog?’

Die was er wel, maar Fien kan de pot op met haar genootschap.

‘Robur, het genootschap moet zijn taak op zich nemen om nog meer onheil te voorkomen. Het kind verdween, en jaren later ook Cleo.’

‘Cleo heeft Kars verlaten,’ zegt hij. Na al die jaren komt Jacobien omdat ze iets van hem nodig heeft. Niet eens voor haarzelf.

‘Er moet een oud boek zijn en dat zou in het bezit van je moeder geweest kunnen zijn.’

‘Er waren niet zoveel boeken op de boerderij en die er wel waren hadden niets met een genootschap te maken.’

‘Het was een heel oud boek,’ dringt Jacobien aan. ‘Het is belangrijk voor ons.’

Die kennis moet doorgegeven worden. Het boek is voor ons de enige mogelijkheid om te weten te komen wat onze moeders ons hadden willen vertellen.'

Het enige oude boek dat hij bezit, heeft hij gevonden in de put.

'Fien vroeg me om tegen je te zeggen dat Frid zou willen dat het genootschap het boek kreeg.'

Hij verstijft. Hoe weet Fien van het bestaan van Frid? Hij heeft nooit met iemand over haar gesproken, zelfs niet met Jacobien toen ze nog intiem waren.

'Jij praat toch met Frid, Robur? Het boek gaat over haar.'

Hij staat op terwijl de mier onder een tak verdwijnt. Dit is de eerste keer dat hij een gesprek beëindigt met Jacobien. Het is ook de eerste keer dat hij het voor elkaar heeft gekregen haar niet te ergeren. Deze keer heeft ze hem geërgerd. Dom om Fien te geloven of met haar in een genootschap te gaan zitten.

'Mocht je nog iets vinden...'

'Weinig kans. Ik kom nooit meer op de boerderij.'

'Floor, de schooljuf en ik, we moeten meer weten van het verleden. Als overgebleven dochters hebben we er recht op.'

Zijn benen beginnen te lopen. Als hij zich omdraait bij de rododendrons zit ze nog op de bank. Ze zwaait. Hij zwaait niet terug.

Pianoklanken komen hem tegemoet uit één van de barakken die zo lang heeft leeggestaan. Mark is aan het werk. Roburs leven is een stuk leuker geworden sinds de componist met zijn vrouw en dochter op het terrein zijn komen wonen. Met Kars is sinds Cleo verdween niet meer te praten. Hij verkeert vaak in een wereld waar Robur niets van begrijpt, maar wie zou de wereld van de eik, van Frid begrijpen.

Vicky kan Cleo's plaats niet innemen, maar ze is gastvrij en behulpzaam. Vroeger had hij diepzinnige gesprekken met Kars, tegenwoordig met Mark.

Robur blijft staan als de piano stopt. Het melodietje dat Mark net speelde, komt zo meteen weer met een kleine variatie. Hij wacht gespannen af. Daar komt het.

Door de klanken heen hoort hij de stemmen van Vicky en Selene. Moeder en dochter hebben een meningsverschil.

Selene komt uit de barak als hij voorbij komt. Haar gezicht klaart op als ze hem ziet.

'Robur, wil jij een spelletje met mij doen?'

'Ik moet echt aan het werk, Selene.'

'Mamma heeft ook al geen tijd,' zegt ze terwijl haar gezicht weer betreft. Ze pakt hem bij zijn hand en probeert hem de barak in te trekken. Hij blijft onverzettelijk staan. Meestal is hij niet opgewassen tegen de koppigheid van de zeventjarige, maar het gesprek met Jacobien moet hij even verwerken. 'Waarom ga je niet bij de eik spelen?'

Ze trekt haar neus op.

‘De eik heeft wonderen in zich. Je moet ze alleen zien.’

‘Jij moet ze me laten zien.’

Hij trekt zich voorzichtig los en loopt door. Ze pakt hem bij de hand en trekt aan hem tot hij bij zijn eigen barak komt. Ze geeft het op als hij de deur open doet.

Selene loopt voorzichtig over het smalle pad, bang dat een bramentak langs haar blote benen zwiept en een lelijke kras achterlaat.

Er zit een grote wesp op een rijpe braam. Zijn voelhorens gaan heen en weer. Zo praat hij met andere wespen, denkt ze. Hij geeft tekens. Met haar armen doet ze de bewegingen na tot ze bedenkt dat er misschien een heleboel wespen naar haar komen kijken. Wespen kunnen steken.

Het gras bij de oude eik kriebelt onder haar voeten. Het maakt haar blij, zodat ze wel moet dansen en huppelen. De boterbloemen steken hun kopjes zover mogelijk boven het gras uit. Dat valt niet mee, want het gras is lang. Ze kan het niet laten om er een paar te plukken. Mamma zal ze in een vaas zetten. Niet dat ze blij is met de bloemen, ze vindt dat bloemen in het veld horen.

Pappa speelt piano. Ze hoort hem zoeken naar noten. Vooral die hoge vindt ze mooi. Die vlugge hoge noten, net een sprookje. Het lijkt of pappa vlak bij haar is als hij speelt. Dat is gezellig. Pappa maakt een veel mooier geluid dan Kars. Het geklop van de hamer klinkt tussen de noten door. Het zou mooier zijn als Kars in de maat bleef.

Het ruikt speciaal bij de eik. Zo ruikt het nergens. De harde bank vindt ze niet prettig. Daar gaat ze niet opzitten. Het mos is zachter.

Het is saai bij de eik nu Robur er niet is. Ze loopt verveeld om de dikke oude stam heen, haar vingers gaan over de ruwe bast terwijl ze omhoog kijkt.

Er zit een kraai in de boom. Hij maakt geen geluid, maar kijkt haar aan. Zijn kopje houdt hij scheef. Grappig is dat. Ze struikelt. Terwijl ze moeite doet om haar evenwicht te bewaren, ziet ze de man liggen, waarover ze bijna viel. Hij ligt op zijn zij. Als ze naar hem kijkt, doet hij zijn hoofd omhoog, zet zijn elleboog op de grond en leunt met zijn hoofd op zijn hand. Ze kent hem niet en hij ziet er raar uit. Hij heeft een rok aan.

Ze lacht met haar handen voor haar mond geslagen. Een man met een rok heeft ze nog nooit gezien. Hij glimlacht. Misschien vindt hij het zelf ook leuk dat hij een rok aan heeft.

‘Wie ben je?’ vraagt ze.

Hij haalt zijn schouders op. Ze praat harder. Hij is misschien een beetje doof.

Hij zegt wat tegen haar, maar ze kan hem niet verstaan. Hij lijkt erg vriendelijk, dus geeft ze hem de bloemen.

‘Voor jou. Mamma wil ze toch niet hebben.’

'Aqua,' zegt hij. Ze heeft moeite om het woord na te zeggen.

Ze vergeet de zwiepende braamstruiken als ze terug rent naar de barak.

'Aqua is water,' zegt mamma verbaasd.

Natuurlijk, de bloemen moeten in het water. Een vaasje heeft ze zo gevonden. Ze hoeft geen krukje meer bij het aanrecht te slepen. Ze kan net bij de kraan als ze op haar tenen gaat staan.

De man is blij met het water. 'Prosperus,' zegt hij terwijl hij naar zichzelf wijst. Het water drinkt hij op. Ze schatert het uit, omdat hij zomaar uit een vaasje drinkt.

'Selene,' zegt ze naar zichzelf wijzend.

De gekke man brabbelt woorden. 'Hortus,' is het enige dat ze na kan zeggen.

'Tuin,' begrijpt ze als hij gebaren maakt in de richting van de bloemen en bomen. 'Ja, dit is een hele grote tuin. Niemand heeft zo'n grote tuin. Daar woon ik.' Ze wijst met haar vinger naar de barakken, die te zien zijn tussen het gebladerde van de struiken.'

'Domus,' zegt Prosperus.

'Het is geen mooi huis. Pappa moet eerst centjes verdienen. Hij moet componeren. Dan gaan we naar een echt huis.'

Ze pakt de vaas en rent terug om nieuw water voor de bloemen te halen.

'Wat doe je,' vraagt mamma als ze in de keuken komt.

'Dit is voor de bloemen. Dat andere water heeft de gekke man opgedronken.'

'De gekke man?'

'De man die onder de eik zit. Hij heeft een rok aan. Prosperus heet hij.'

Mamma loopt met haar mee. Selene huppelt naast haar. 'Hortus,' zegt ze. 'Dit is een hortus. En dat is ons domus.' Haar vinger wijst naar de barak.

'Hoe kom je aan die Latijnse woorden?'

'Geleerd. Van Prosperus. Wat betekent nomen?'

'Dat betekent naam.'

Mamma staat stil als ze het pad met de braamstruiken uitkomen. 'Waar is die meneer dan?'

Selene wijst. 'Zie je hem niet? Daar!' Ze lacht uitbundig. 'Je moet een bril hebben.'

Mamma loopt mee naar de eik. Ze stapt zomaar op Prosperus zijn been en ze ziet hem nog niet. 'Hij is nu in ieder geval weg,' zegt ze tevreden.

Selene zet de bloemen in de vaas.

'Niet te lang, Selene. Kom zo meteen maar naar huis.'

Braaf knikt ze.

'Ze ziet niet zo goed, Prosperus,' zegt ze als mamma weg is. 'Ze heeft slechte ogen. Het zal wel komen omdat ze zoveel moet naaien. Ze maakt mooie jurken voor mensen die naar een feest moeten.'

'Nomen?' vraagt Prosperus.
'Vicky. Mamma heet Vicky.'

Vicky wordt wakker van het geronk van een vrachtwagen. Voetstappen klinken op de veranda voor de barakken van Robur en Kars. Verbaasd tilt ze het slaapkamergordijn op. Ze hoeft alleen maar overeind te gaan zitten om door het raam te kijken. Mark, die naast haar ligt, wordt niet wakker van haar bewegingen. Hij wordt ook niet wakker van de zware bons. Een voorwerp wordt op de veranda gezet. Een windvlaag treft het slaapkamerraam. De silhouetten lijken met elkaar te overleggen, maar ze kan ze niet verstaan, omdat de vier ruitjes rammelen in de sponning.

Het licht van de vrachtwagen gaat aan. Frouke staat op de laadklep. Moeizaam wordt het voorwerp over de schuine achterklep van de vrachtwagen geschoven. Eindelijk komen de donkere figuren in het licht. Axel heeft ze wel eens ontmoet. Hij komt vaak bij Kars. De twee andere mannen kent ze niet.

Een tweede voorwerp wordt over de veranda gesleept. Als het wordt neergezet op de achterklep van de vrachtwagen, herkent ze het. Dat is een gedeelte van het beeld uit het atelier van de beeldhouwer. Gebroken Leven, heet het. Blijkbaar heeft Kars het verkocht. Hij kan het natuurlijk niet aanzien dat het wordt opgehaald, vandaar dat Frouke toezicht houdt.

Frouke krijgt iets in haar hand gedrukt voor de vrachtwagen wegrijdt. Geld hopelijk. Kars en zijn dochter kunnen het goed gebruiken. Het is een armoedige boel in hun barak. Niet alleen armoedig, het is er ook een bende. Meestal staat de vaat huizenhoog opgestapeld en dat terwijl de barakken toch al aantrekkelijk zijn voor ongedierte. Stof en steengruis liggen in een dikke laag op de vloeren en op de spaarzame meubels. Het atelier is het ergste. Soms rijdt Kars met een kruiwagen naar de put om daar het afval in te storten. Hij zal binnenkort een andere plek moeten zoeken. De put is bijna vol.

Nu de vrachtwagen weg is, kan ze beter proberen om weer te slapen, maar ze is klaarwakker. Voorzichtig glipt ze haar bed uit. Selene slaapt. Gelukkig maar. De laatste tijd maakt Vicky zich zorgen. Selene lijkt zich slecht aan te sluiten bij de kinderen op school.

Zachtjes maakt ze de deur van het slaapkamertje weer dicht en gaat naar de huiskamer. Zou Selene zo weinig vriendinnen hebben omdat ze in een barak wonen? Het is er gezellig en schoon, maar het blijft een houten huis. Spinnen en torren zijn er bijna niet weg te houden. Een kleine prijs voor de vrijheid die ze hebben. Mark hoeft met niemand rekening te houden, maar andere kinderen zijn er niet aan gewend dat er zo nu en dan een grote spin door het speelgoed loopt.

Even afwachten nog maar. De barak heeft zoveel goeds gebracht. Misschien zou ze Mark verlaten hebben als ze in hun oude huis waren gebleven. Dat geërgerde gezicht, alsof het haar schuld was dat hij 's nachts geen riedel kon uitproberen, de rotsfeer als hij geen muziek kon maken als hij wilde. Ze had het niet lang meer verdragen.

Robur geeft het op en pakt zijn spullen in. Zijn geliefde wil deze nacht niet geschilderd worden. De eik maakt groteske bewegingen tegen de nachtelijke hemel, de bladeren ruisen onrustig, de takken buigen zich in de richting van de barakken. Wolken opgejaagd door de wind verenigen zich en verbergen de maan.

Hij loopt in het donker tussen de rododendrons door. Als hij bij de braamstruiken is, hoort hij een harde gil. Frouke!

Hij laat zijn spullen vallen, rent naar de barakken en opent met een ruk de deur van het atelier. Daar kwam de gil vandaan.

Frouke houdt een hand tegen haar wang terwijl ze terugdeinst voor de opnieuw opgeheven hand van Kars. Nog een geluk dat hij geen hamer in zijn hand heeft.

'Je hebt haar verkocht,' schreeuwt Kars. 'Hoe durf je!'

Robur springt dreigend voor hem. 'Je laat het. Je laat het, hoor je me!'

'Ze heeft mijn beeld verkocht, de teef! Aan Axel nota bene! Ga uit de weg, ik sla haar tot moes!'

Robur kijkt Kars dreigend aan. Kars laat zijn hand zakken. Robur pakt Frouke bij de arm en trekt haar mee naar de deur. Nu pas ziet hij Axel. Met zijn armen over elkaar, de mondhoeken naar beneden, zit hij op de sofa.

Robur keurt hem geen tweede blik waardig en trekt Frouke mee naar zijn eigen barak. In de kleine keuken zet hij thee, terwijl Frouke tegen de deurstijl uithuilt.

'Dat was niet zo heel slim van je,' zegt hij als ze een beetje tot rust is gekomen.

'Ik ben het zo zat. De armoede, de rommel. Kars trekt er zich niets van aan als ik opruim. Hij trekt zich helemaal niets van me aan. Ik ga naar de kunstacademie. Daar is geld voor nodig. Je denkt toch niet dat ik mijn hele leven hier blijf?'

'Ik wil haar terug!' schreeuwt Kars terwijl hij dreigend voor Axel gaat staan. 'Ze was al dood. Ik heb haar tot leven gebracht. Ze is van mij.'

'De koop is niet meer terug te draaien.'

'Ik maak er werk van. Frouke is minderjarig. Het was mijn laatste herinnering aan Cleo!'

Axel komt dicht bij hem staan. 'De laatste herinnering aan Cleo ligt in de

put,' fluistert hij. 'Ik heb gezien dat je haar erin gooide. Ik kan de politie vragen of ze er eens gaan kijken.'

Kars doet een pas achteruit. 'Ze had een snee in haar hals. Ik had een hamer in mijn hand.' Zijn stem wordt zachter. 'Of was het toch een glasscherf?'

'Het is allemaal zo lang geleden. Het wordt tijd om eens aan een nieuw kunstwerk te denken.'

'Ik heb het te druk met de tuinbeelden,' zegt Kars. 'Dat is jouw schuld. Ik moet ze van je maken. Volgens mij strijk jij er het meeste geld voor op!'

'Die opdracht heb ik toch maar mooi voor je geregeld. Natuurlijk krijg ik een percentage. Mopper niet zo. Je zult toch ergens van moeten leven.'

Kars schopt tegen de stenen uil die half afgewerkt is. 'Troep, dat is het. Frouke dringt er steeds op aan dat ik ze maak.'

'Als ik je nou eens een mooie steen laat bezorgen. Ik weet zeker dat je een nog veel mooier beeld kunt maken dan wat ik nu heb.'

'Waarom zou je dat doen?' vraagt Kars.

'Als het mooi is, koop ik het van je. Misschien wil Frouke wel model staan. Ze is net zo mooi als haar moeder.'

'Ze is niet geschikt. Ze mist de uitstraling die ik nodig heb. Cleo had alles voor me over. Frouke niet.'

'Dan niet.' Axel staat op van de sofa en klopt zorgvuldig het stof van zijn broek.

'Ik wil marmer,' zegt Kars. 'Hoogwaardig marmer. Er zijn modellen genoeg. Ze komen zelfs ongevraagd mijn atelier binnen.'

'Na de zomer krijg je materiaal. Dit is een drukke tijd als het om tuinbeelden gaat. Ik heb een contract lopen en het kost me geld als je niet genoeg levert. Jij hebt toch geld nodig om voor Frouke te zorgen?'

'Mijn dochter kan voor zichzelf zorgen. Cleo kon dat ook.'

18 september 1982

Onwillekeurig trekt Frouke haar neus op als ze van haar fiets stapt en Vicky ziet lopen over het keienweggetje met een boodschappentas in haar hand. Dat mens met haar gelukkige gezinnetje, als ze haar mond maar eens hield.

'Hoe was het op de academie?' vraagt Vicky.

Natuurlijk begint dat mens een gesprekje. Ze bemoeit zich overal mee. Zelfs bij de diploma-uitreiking op de middelbare school stond ze er, haar arm gehaakt in die van Robur. Dat Robur er was, ach, hij was er altijd, maar Vicky!

'Niet leuk?' vraagt Vicky haar bezorgd aankijkend. 'Ach, alle begin is moeilijk. De eerste weken is het altijd wennen.'

‘Ik ben het enige meisje. Al die kerels. Soms word je er niet goed van.’

‘Ik kan het me voorstellen.’

Frouke loopt door. Je kunt het je helemaal niet voorstellen, trut, denkt ze. Wat weet jij ervan met je naaiwerkjes? Jij bent erin getrapt, zoals bijna alle vrouwen. Een klassieke opleiding nota bene. Trouwt met een componist en voor de rest van je leven ben je zijn slaaf. Met wat miezerig naaiwerk kun je zijn kostje bij elkaar schrapen, totdat meneer naam maakt. Nou, kijk naar Kars. Dat gebeurt nooit, schatje. Misschien kom je nog eens iemand tegen die je een gemakkelijker leven biedt. Je bent nog mooi genoeg. Neem je kind mee als je wegloopt. Dat heeft ook wel een beetje luxe verdiend. Meneer Mark Simons maakt het niet met zijn mooie noten. Wat een naam voor een componist. Hij zou een pseudoniem moeten nemen.

Haar eigen artiestennaam heeft ze al bedacht. Odine, gaat ze zichzelf noemen. Wat is een mooiere naam voor een beeldhouwster dan het vrouwelijke equivalent van de Noorse god Odin? Odin wist dat inspiratie het enige is dat telt. Toen het hem eraan ontbrak, bond hij zichzelf aan een boom. Hij hield vol, dagen, nachten, tot hem een geschenk toeviel. Een alfabet, gebeiteld in stenen. Odine is prachtig. Onder die naam zal ze bekend worden.

Ze sluipt langs de deur van het atelier naar de keuken. Kars is bezig en als ze hem niet stoort, heeft ze even tijd voor zichzelf. De vaat van de hele week moet nodig afgewassen worden. Misschien doet ze dat straks. Ze vist de waterketel tussen de andere rommel uit en zet theewater op. Het groezelige keukenraam biedt niet veel uitzicht. Ze ploft op een keukenstoel. Het stof uit de zitkussens kriebelt in haar neus.

Het was een teleurstellende middag, ook al is ze net zo handig met de kettingzaag, de zware hamer en beitel als de mannen. Niet dat ze haar uitlachen als ze haar werkstuk bekijken, maar hun ogen blijven langer op haar boezem gericht dan op haar beeld. Goedig krijgt ze een paar aanwijzingen, alsof haar ambities en loopbaan slechts een tussenstation zijn op weg naar een leven als huisvrouw. Maar geen man zal Odine strikken. In haar leven is er enkel plek voor meester kunst.

Kars komt de kleine keuken binnen. ‘Ben je er al, Cleo?’

Hij heeft weer een van zijn buien. ‘Ik ben Frouke.’

‘Ja, ja. Natuurlijk. Ze was als dood, weet je, ik breng haar weer tot leven.’

Kars zegt dat vaker. Wie weet wat hij bedoelt. Waarschijnlijk het beeld waar hij aan bezig is. Kars is bijna een steen als hij aan het werk is.

Ze schenkt kokende water in de theepot en loopt voor hem uit naar het atelier. De lege plek, links van de sofa, stoort haar voor de zoveelste keer. De aanwezigheid van Gebroken Leven is voelbaar, ook al staat het beeld er niet meer. Volgens Robur leek het op Cleo. Frouke kan zich het gezicht van haar moeder nauwelijks herinneren.

Mij liet je gewoon achter, moeder, denkt ze. Je liet me achter bij een half gare vent. Waarom? Was ik zo lelijk, zo onaardig? Terecht dat ik het beeld verkocht. Ik was het zat om steeds aan je herinnerd te worden.

Kars loopt naar de lege plek. 'Waar is het gebleven?'
'Axel Akema heeft het gekocht. Dat weet je toch wel?'
'Ja, ja. Dom van me.'

Misschien had ze het beeld niet achter Kars zijn rug om moeten verkopen. Sinds het weg is, lijkt Kars zichzelf helemaal verloren te zijn. De vreemde buien volgen elkaar in een hoger tempo op.

'Dom van me om het toch nog te verkopen,' mompelt Kars.

Ze zwijgt schuld bewust. Wat had ze dan moeten doen? Het was de enige mogelijkheid om geld voor de academie bij elkaar te krijgen. Als ze een beetje zuinig is, kan ze het net redden.

Dat heb je dan nog voor me gedaan moeder, denkt ze spottend. Je hebt me hier achter gelaten met de brokken steen die van Kars zijn beelden afvielen als speelgoed.

'Axel wilde het altijd al hebben,' zegt Kars. 'Het was nog niet eens klaar toen hij het wilde kopen.'

Hoe vaak heeft hij niet in het atelier gezeten om Kars over te halen? Ze mag hem niet, Axel. Hij streelde altijd over haar wang met zijn akelige mollige hand met die ordinaire gouden opzichtige zegelring.

Het is niet uit te houden in het atelier met de onrustige Kars. Zonder haar thee op te drinken, vlucht ze weg. Robur is niet thuis, maar hij laat altijd de deur open. Vaak zit ze in de keuken, omdat het er zo keurig is. Robur houdt de boel schoon.

Onregelmatige voetstappen klinken op de houten planken van de veranda. Bekende voetstappen.

Gespannen wacht ze af tot ze een stem hoort zeggen: 'Hallo Kars, alles goed? Hoe staat het met de tuinbeelden?'

Wat Kars zegt, kan ze niet verstaan, maar de uilen die hij moest maken zijn nog niet klaar. Uilen! Wie wil er nou een uil in zijn tuin.

Op haar gemak bekijkt ze de nieuwste schilderijen van de eik tot Axel zijn stem verheft. 'Maak die beelden toch!'

Ze doet haar schoenen uit en loopt zachtjes over de veranda.

Selene zit onder de eik met een schattig jurkje aan. Een mooi kind. Misschien wil ze model staan voor een nieuw beeld. Zeven jaar, te jong om lang stil te zitten, maar misschien volstaan een paar schetsen ook. Voor de opdracht die ze nu moet maken voor de academie is het nog niet eens zo'n gek idee. Jeugdherinnering, moet het onderwerp zijn.

Frouke heeft geen zin in een kinderlijk gesprekje met Selene. Haar voeten

vinden als vanzelf de weg naar de put, die aan de rand van het groepje bomen staat. Een put is het eigenlijk niet meer. Het is een omhulsel voor puin geworden. Ze gaat op de rand zitten.

Waarom ben je me nooit op komen halen, moeder? Ik heb zo lang gedacht dat je op een dag zou komen. Een rijke vrouw met een bontmantel aan, lekker ruikend naar dure parfum. Je had het voor elkaar en je wilde me bij je hebben. Ze voelt de tranen opkomen. Ongeduldig veegt ze langs haar neus. Nee, huilen om een moeder die veertien jaar niets van zich laat horen, dat doet ze niet meer.

Ze schrikt van een krakende tak en kijkt in de richting van het geluid. Axel ploetert met zijn mooie schoenen door de modder. 'Ik zag je in deze richting lopen. Ben even bij je vader langs geweest.'

Betrapt.

Hij grijnst als hij voor haar staat. 'Vind je het goed dat ik naast je kom zitten?'

Ze knikt met tegenzin.

'Je bent een mooie vrouw geworden. Hoe gaat het op de academie?'

'Goed,' zegt ze kortaf. Het liefst was ze weggelopen, maar ze voelt zich min of meer gedwongen om de financier van haar opleiding te woord te staan. Hij heeft natuurlijk het beeld, maar wie had het anders ooit willen kopen?

'Jullie kunnen zeker even vooruit met het geld.'

Ze knikt.

'Het is altijd leuk om er een centje bij te verdienen,' zegt hij terwijl hij zijn hand op de hare legt.

Ze onderdrukt de rilling van afschuw die over haar rug dreigt te gaan lopen.

'Dat is altijd plezierig. Heb je een baantje?'

'Niet echt een baantje,' zegt hij terwijl hij wat dichterbij haar komt zitten. Onwillekeurig schuift ze op. De hand is al erg genoeg. De rest van zijn veel te dikke korte lijf hoeft ze niet tegen zich aan te voelen.

Hij laat haar hand los. 'Kijk,' zegt hij terwijl hij een briefje van honderd tevoorschijn haalt. 'Dit kun je nu meteen verdienen.'

Ze kijkt hem vragend aan. Zijn gezicht heeft rimpels. Vroeger was het alleen bol, nu hij dik in de veertig is, krijgt het ook nog lelijke groeven. Het snorretje waar hij zo trots op is, wordt steeds zieliger.

'Je bent nu oud genoeg. Ik heb je op zien groeien en lang genoeg gewacht, vind je niet?'

'Waarop heb je gewacht?'

'Je hebt toch wel gemerkt dat ik dol op je ben? Ik heb het je vaak genoeg laten merken.' De pruillip die hij erbij trekt maakt hem nog onaantrekkelijker.

'Wat bedoel je precies?' vraagt ze ongeduldig.

Deze keer wordt de hand met het biljet er nog in op haar knie gelegd. 'Dit is natuurlijk geen plezierige omgeving. Weet je wat? Ik neem je vanavond mee uit.'

Dan praten we verder.'

Het dringt tot haar door wat ze moet doen voor dat bankbiljet. Hij wil op haar liggen met zijn dikke lijf. Hij wil zijn smerige orgaan in haar steken. Hij wil haar neuken. Ze kokhalst bijna. 'Smerige klootzak,' is alles wat ze uit kan brengen.

'Je moet Kars eens vragen waarom je moeder weg is. Misschien weet hij meer dan je denkt. Volgens mij weet hij waar ze is.'

Ze zakt dieper weg in de bodem dan op de heenweg. De klimopplant draait zich om haar enkel. Ze rukt zich los.

Ik had hem het beeld niet moeten verkopen, denkt ze. Wie weet wat hij ermee doet.

Ze ziet hem voor haar geestesoog. Staand voor het beeld, met zijn dikke buik, die bijna over zijn orgaan heen hangt en met zijn waarschijnlijk in erectie nog miezriger pikje spuitend over de beeltenis van Cleo.

Selene huppelt over het pad als Frouke tussen de bomen uitkomt.

'Frouke, weet jij wat een cauterium is?'

'Nee, natuurlijk niet.'

'Een teken op je voorhoofd. Prosperus heeft er een. Waarom huil je? Heb je pijn?'

Ongeduldig pakt ze het kind bij de arm. 'Vooruit, naar huis!'

Selene schrikt en rent in de richting van haar barak.

Kars ligt op de sofa in het atelier. Hij kijkt haar aan als ze binnenkomt. 'Ben je al thuis, Cleo? Je bent vroeg.'

'Ik ben Frouke.'

'Ach ja, natuurlijk.'

'Waar is mamma?'

'Cleo had alles voor me over. Alles. Niemand had haar aan mogen raken, daar is ze van gebroken. Ze is weg.'

Kars had het dus nooit over het beeld. Hij had het al die tijd over Cleo. Cleo, die afgeknapt was op de barak, de armoede, de rommel, de manier waarop ze het hoofd boven water moest houden. Ze had genoeg van Kars met zijn kunstzinnige fratsen. Genoeg van een vent die alleen maar bezig was met steen. Misschien besefte ze toen het beeld klaar was dat hij nooit door zou breken. Hoe trots Kars er ook op is, er is nogal wat op aan te merken.

'Axel bood me geld om met hem naar bed te gaan,' zegt ze.

Kars staat op en geeft met de hamer een klap op de uil. Steenbrokken vallen op de vloer. Gruis dwarrelt door de kamer. 'Als jij geld verdient, hoef ik geen tuinbeelden meer te maken.'

Haar stem weigert dienst.

In haar kamer doet ze kleren in een tas. Resoluut doet ze de deur van de barak achter zich dicht. Niemand zal haar missen. Kars weet niet eens meer dat ze bestaat. Misschien heeft hij het wel nooit geweten.

Ze aarzelt als ze langs de deur van Robur komt. Ze leunt met haar voorhoofd tegen de deur. Robur heeft zijn geliefde eik, maar ze kan op zijn minst afscheid nemen.

Ze schrijft hem een briefje en legt het op de keukentafel.

De eik ruist onrustig als Frouke het terrein afloopt. De takken wenken naar haar. Ze kijkt naar de bladeren die blinkend in het zonlicht mismoeedig naar beneden hangen. Frouke heeft zo vaak samen met Robur naar de eik gekeken, dat ze soms net als hij denkt dat de eik met haar praat.

‘Troost Robur,’ mompelt ze zachtjes.

Haar hand gaat naar haar hart. ‘Niets kan me tegenhouden om een beroemde kunstenares te worden. Je kunt niet langer een beroep doen op mijn medegevoel voor Kars. Ik wil je klagende stem niet meer horen. Wie je ook bent daar in de boom, ik ga weg.’

Kars zijn hoofd barst bijna uit elkaar. Hij loopt naar zijn slaapkamer en gaat op bed liggen.

De deur gaat open als hij bijna slaapt. ‘Donder op!’ schreeuwt hij.

‘Hier was je dus,’ zegt de stem van Axel. ‘De tuinbeelden zijn niet klaar, toch heb ik een verrassing voor je om goed te maken dat Frouke weg is. Zo meteen komt er een vrachtwagen met marmer.’

‘Frouke weg?’ zegt Kars. ‘Ze was hier net nog?’ Of was het toch Cleo?

‘Maak je geen zorgen, ik houd haar in de gaten. Ik heb het onhandig aangepakt, maar ik maak het haar nog wel een keer duidelijk. Voorlopig is ze weg. Weg van ons allebei.’

‘Frouke gaat niet weg,’ zegt hij terwijl hij overeind komt.

Axel steekt zijn kin vooruit. ‘Ze is eigenwijs en koppig. Dat heeft ze van haar vader. Ik steek er mijn hand voor in het vuur dat ze niet meer terug komt.’

Kars kijkt om zich heen. Er ligt geen gereedschap in de slaapkamer. Zijn vuisten zijn het enige dat hij binnen bereik heeft om die papzak uit zijn slaapkamer te krijgen. Hij hoeft ze niet te gebruiken. Axel is verdwenen als hij weer naar de deuropening kijkt. Een droom? Natuurlijk, een droom. Frouke is niet weg. Straks maakt ze het eten klaar. Ze is gewoon even bij Robur zoals zo vaak.

Robur doet een stap opzij om Axel door te laten die met zijn auto het parkeerterreintje afkomt. Axel heeft een tevreden grijns op zijn gezicht en zwaait opgewekt.

Vanmorgen is Robur nog in het atelier van Kars geweest. De tuinbeelden die hij moest maken zijn niet af. Er moet iets anders zijn waardoor Axel in een opge-

wekt humeur is gekomen.

Robur zwaait terug. Terwijl hij over het keienweggetje loopt, haalt hij de zelfgetekende kaart van de omgeving uit zijn zak. In het midden van de kaart staat de oude eik. Aan de rand van 't Veem staan vier jonge eiken van een jaar of twintig oud.

Vandaag is hij in een grotere cirkel om 't Veem heengelopen. Er staan een paar nieuwe punten op de kaart. De eiken die hij ontdekte zijn jong, nog kwetsbaar en het is maar de vraag of ze zullen overleven. Jammer dat er geen mogelijkheid is om zijn vermoeden te testen, dat het geen jonge eiken zijn, maar nieuwe stammen, ontsproten uit de wortels van de oude.

De eik ruist als hij op de veranda stapt. De deur van zijn barak staat open.

Vicky zit aan de keukentafel met een verschrikte uitdrukking op haar gezicht. 'Frouke,' zegt ze terwijl ze hem een briefje geeft.

Robur

Ik ga weg. Als je de kans krijgt, ga dan zelf ook weg uit die troep en herrie. Maak je geen zorgen, ik heb geld.

Frouke

'Ik kan me voorstellen dat ze er genoeg van had,' zegt Vicky. 'Je hoeft jezelf niets te verwijten. Je hebt je best gedaan. Als jij er niet geweest was, had de kinderbescherming zich al lang over haar ontfermd.'

Hij hoort haar nauwelijks praten. Een zwoele nacht onder de eik komt voor zijn geestesoog. De bladeren dempten het licht van de maan, zodat Cleo en hij aan het oog van nieuwsgierigen onttrokken waren. Cleo liet zich strelen. Waar ben je Cleo? Hoe kon je mij en je dochter in de steek laten. Frouke kon niet zonder moeder.

'Maak je maar niet te ongerust, Robur. Waarschijnlijk is ze over een paar dagen weer terug. Het komt vaker voor bij pubers.'

'Ze is geen puber meer, ze is volwassen.' Zo gaat dat bij mensen. De jongeren verspreiden zich. De kring wordt groter. De cirkel rond de eik wordt ook groter en onder de wortels zit het kwaad. Verspreidt het zich, zijn er daarom zoveel jonge loten? Goed dat Frouke is gegaan.

'Ken jij Latijn?' vraagt Vicky.

'Nee, ik heb geen klassieke opleiding. Waarom vraag je dat?'

Ze haalt haar schouders op.

H O O F D S T U K 3

19 juli 1990

Selene ploft in het mos onder de eik. In de barak is het niet uit te houden, het is er minstens veertig graden. Morgen begint de proefwerkweek. Ze zal het er wel goed afbrengen zoals gewoonlijk.

Met een verveeld gezicht trekt ze een paar vellen papier naar zich toe. De wiskundeleraar is helemaal gek van computers, het apparaat van de toekomst. Hij liet het grote grijze ding zien. Over een beeldschermje bewogen groene streepjes. Die waren er omdat de computer was geprogrammeerd in computertaal, een rare combinatie van tekens, en die moet ze leren.

'Hallo,' zegt een stem.

Verbaasd kijkt ze op. Een lange man met rossig haar loopt op haar toe. In zijn hand heeft hij een blaadje met twee glazen limonade en de koekjestrommel, die meestal op het salontafeltje in hun barak staat. Midden twintig schat ze hem als hij dichterbij komt.

'Je moeder stuurt me,' zegt hij terwijl hij ondeugend glimlacht. 'Ik mag jullie huis niet in terwijl Tara haar trouwjurk past.'

Mamma is al een hele poos bezig met de japon. Dit is dus de verloofde van Tara, die iedere week komt passen, Par de Ridder. Gave vent om te zien.

Zonder op zijn nette pak te letten, laat hij zich op de grond vallen. 'Jij bent Selene, dat kan niet anders. Er lopen hier verder geen meisjes van een jaar of zestien rond. Ik mag je niet te lang storen, je schijnt het druk te hebben, maar je moeder dacht dat je wel wat wilde drinken. Waar heb je het zo druk mee?'

'Proefwerken.'

'Basic,' stelt hij vast na een blik op de papieren in haar hand.

'Ken jij het?'

'Jawel. Moet ook wel voor een computerprogrammeur.' Hij pakt het boek dat eraast ligt. 'Zo, Latijn.'

'Latijn is gemakkelijk, Basic niet,' zegt ze.

'Hmm... daarover verschillen we van mening.' Hij bladert door het boek. 'Dit zegt me helemaal niets.' Hij wijst op de blaadjes in haar hand. Dat wel.'

'Wat staat er dan?'

Hij kijkt naar het blaadje en lacht voluit. 'Een eenvoudig programma. Als je het uitvoert, vraagt de computer om je naam. Als je iets anders intypt dan Selene, krijg je als antwoord: Sukkel.'

Ze trekt een pruillip. 'Leuk hoor, maar wat heb je eraan?'

'In principe een heleboel. Het verschil met Latijn is niet zo groot als je denkt.' Hij begint de code te verklaren.

‘Hoe komen de barakken eigenlijk hier,’ vraagt hij als Selene een rij tekens achter elkaar heeft gezet waardoor de computer niet alleen je naam vraagt, maar ook je geboortedatum.

‘Volgens Robur zijn ze ooit gebouwd voor de Molukkers die in de jaren vijftig naar Nederland kwamen. Ze hebben een paar jaar leeg gestaan tot Kars en Robur toestemming kregen er te wonen. De huur stelt niets voor. Ideaal voor kunstenaars, zeker omdat ze geen last hebben van burenen.’

‘Ze stonden leeg? Ze waren toch voor de Molukkers?’

‘Ze weigerden omdat ze goena-goena voelden.’

‘Wat is dat?’

‘Boze toverij en kwade geesten die je in bezit nemen,’ zegt Selene kort. ‘Wij westerlingen voelen geen goena-goena, zij wel.’

‘Spannend. Heb je er wel eens iets van gemerkt?’

Ze aarzelt. Frouke werd boos toen ze vertelde van het teken op het voorhoofd van Prosperus, zo boos dat ze vertrok. Sindsdien praat Selene met niemand over hem. ‘Geloof jij in geesten?’

Hij haalt zijn schouders op. ‘Ik zou hier wel durven wonen. Heerlijk, vooral nu.’

‘Is het ook.’

‘Ik ga Tara pesten. Even net doen alsof ik de naaikamer binnen wil gaan.’ Zijn mond is vertrokken in een grijns, zijn ogen schitteren.

Ze schaterert het uit. ‘Dan pest je mijn moeder ook.’

Ze verdiept zich in Duits als hij weg is.

Na een half uur pakt ze haar spullen. De blaadjes met Basic zijn weg. Lang zoekt ze niet, ze heeft de stof onder de knie. Ze zullen wel in de boom op een tak liggen. Prosperus pikt wel eens vaker wat.

Kars streelt met zijn hand over het blok marmer dat al jaren in zijn atelier ligt. Op een dag, als hij het goede model vindt, het model met precies de goede uitstraling, zal hij de steen bewerken.

‘Cleo, dat is het goede model,’ mompelt hij terwijl hij naar de keuken loopt. ‘Op een dag breng ik haar tot leven.’

Frouke zou eens schoon moeten maken. Frouke, waar is die? Dat is waar ook, ze is weg. Ze zit niet meer aan de keukentafel met haar norse gezicht waarmee ze de lelijke vrouwen op de vlucht joeg. Het zijn er intussen vier, en ze nemen alle keukenstoelen in beslag.

Greetje kent hij al lang, ze was er altijd al. Cleo zag haar niet, Greetje viel alleen hem lastig. Uit het niets verscheen ze voor hem, keek hem aan met haar uitpuilende ogen, en probeerde hem het uiteinde van de strop die ze om haar nek had in de hand te duwen. Amanda met haar treurige ogen en een diepe wond in haar borst kwam een jaar later. Cleo lachte hem uit toen hij haar beschreef. ‘Je

ziet spoken.'

Sjaantji, een Indonesische met lange zwarte haren, kwam toen Cleo wegging. Ze praat niet veel. Geen wonder, haar hoofd staat achterstevoren op haar lichaam. Sjaantji vindt zichzelf een offer dat vastgelegd moet worden in een beeld. Hij raakt niet geïnspireerd door haar, geen goede uitstraling.

Haeva is er sinds Frouke wegging. Is dat nog wel een vrouw? Vaak moet ze haar lichaamsdelen bij elkaar zoeken. Ze zet ze niet altijd goed in elkaar, zodat ze er vaak uitzonderlijk uitziet. Vandaag is het haar redelijk gelukt, hoewel ze een been op de plaats van haar arm heeft. Hij heeft het opgegeven haar te helpen. Echt geïnteresseerd is ze niet. 'Ach, als ik de boel maar een beetje bij elkaar heb, ben ik al lang tevreden.' Ze heeft een lieve lach en stralende ogen. Als ze wat jonger was geweest, een uitstekend model, ondanks haar onhandigheid met lichaamsdelen.

Hij schuift de keukenstoel met Haeva opzij om een kop thee voor zichzelf in te schenken. De pot is leeg. De dames hebben alles opgedronken. Hij heeft geen zin om voor zichzelf nieuwe te zetten. Misschien heeft Robur nog wat te drinken.

Op de veranda wacht de Sax. Hij staat er sinds de nacht dat Cleo verongelukte. Standvastig, zonder ooit te slapen, houdt hij de wacht. Zijn hoofd bloedt zoals altijd. 'Ze hebben me opgeofferd!' schreeuwt hij. 'Ze hebben me gewoon laten verrekken, net zoals jij met Cleo hebt gedaan, Kars.'

'Ze was al dood. Ik bracht haar tot leven,' protesteert hij zacht.

'Je hebt haar vermoord,' zegt de Sax. 'Een enkele hamerslag was genoeg.'

Kars duikt in elkaar. 'Het was een ongeluk, een vreselijk ongeluk.'

Robur komt zijn barak uit met een boodschappentas in zijn hand.

'Ze brak,' zegt Kars. 'Niemand had aan haar moeten komen.'

'Kan gebeuren,' zegt Robur opgewekt.

'Cleo! Daar is ze!' Kars wijst in de richting van de braamstruiken.

Robur maakte vorige week kennis met Tara toen ze over het grasveld liep. Innig gearmd komt ze met Par -wie moet het anders zijn- de hoek om.

'Daar is ze,' zegt Kars. 'Je raakt haar niet meer aan, begrepen? We kunnen met het beeld beginnen.'

'Dat is ze niet. Kom, ga mee naar binnen, dan zet ik thee voor je.'

'Ze komt zo,' fluistert Kars. 'Na de thee gaan we beginnen.'

Kars raakt steeds verder weg.

De eik ruist onverwachts en onheilspellend. Als hij thee voor Kars heeft gezet, zal hij naar haar toe gaan, haar takken bekijken en de tekens die ze in zich heeft.

Par duwt Tara zachtjes in haar rug. Veel zin heeft het niet. Ze draagt hoge hakken, sneller kan ze niet over het grasveld lopen. Ze vond het gezellig bij Vicky

en was niet mee naar huis te krijgen. Volgende keer moet ze maar alleen gaan, hij had allang terug moeten zijn op zijn werk.

‘Wat vond jij van Selene?’ vraagt ze.

‘Hoezo?’

‘Vicky maakt zich ongerust.’

‘Moeders maken zich altijd ongerust.’

‘Het is wel een beetje een vreemd kind hoor,’ zegt ze. ‘Ze begon op haar zevende Latijn te praten. Ze las wel vroeg, maar er was geen Latijns boek in de barak te vinden.’

‘Misschien bij een vriendje of vriendinnetje opgestoken?’

‘Had ze niet. Heeft ze eigenlijk nog niet.’

‘Het zit wel snor in die bovenkamer van haar. Snel van begrip. Er zal wel een logische verklaring zijn voor dat Latijn. Lijkt me geen reden om ongerust te zijn.’

Tara denkt even na. ‘Echt vlot is ze niet. Wel lief trouwens.’

‘Tjee, ze is pas zestien. Laat haar even op haar gemak volwassen worden. Ik vond haar wel leuk.’

‘Hoe leuk,’ vraagt ze met een ondeugende glimlach.

Hij grinnikt en slaat zijn arm om haar heen. ‘Bijna net zo leuk als jij. Bijna hoor.’

Ze gniffelt. Met de armen om elkaar heengeslagen lopen ze over het grasveld.

De sjofele man op de veranda bevalt hem niet. Met zijn slordige baard, zijn vuile slobberbroek en zijn bezwete T-shirt, ziet hij er meer uit als een zwerver dan als een kunstenaar. Dat moet Kars de beeldhouwer zijn. De donkere felle ogen van de man laten Tara niet los. Par trekt haar dichterbij naar zich toe.

‘Wat is er?’ vraagt ze.

‘Niets. Wanneer heb je weer met Vicky afgesproken?’

‘Volgende week, deze tijd.’

‘Ik breng je.’

Ze lacht uitbundig. ‘Je hoopt nog steeds dat je de jurk te zien krijgt.’

‘Jawel. Je hebt me door.’

Het bultige grasveld dat voor de veranda ligt, is groot. Hij voelt zich ongemakkelijk terwijl ze er overheen lopen op weg naar het zijpad dat langs de barakken loopt. De beeldhouwer blijft naar Tara kijken.

Als ze dichterbij komen, vallen hem de diepe groeven in het gezicht op. Als hij niet van Vicky had gehoord dat de kunstenaars eind vijftig waren, zou hij hem veel ouder geschat hebben.

Robur ziet er een stuk jonger uit, ondanks zijn grijze baard. Hij is een kop kleiner dan Kars, draagt een ouderwetse ribbroek en -hoewel het bloedheet is- een wollen muts.

Par heft zijn hand naar hem op ter begroeting. Robur glimlacht. De blauwe ogen in het ronde gezicht lichten op. Alsof hij het ongemak van Par aanvoelt, pakt hij Kars bij de arm en leidt hem de barak in.

Selene ziet Par en Tara wegrijden van het parkeerterrein als ze op het keienweggetje komt. Mamma bedierf de gezellige stemming meteen toen het stel de barak uit was. Ze stuurde haar naar het huis van de Akema's om Fien voor te lezen, een oud mens dat niet meer goed kan zien. Mamma schijnt bevriend te zijn met Jacobien, de schoondochter van Fien. Niet dat Selene haar ooit heeft gezien, de vriendschap gaat blijkbaar niet zover dat Jacobien naar de barak komt. In het grote huis van de Akema's besloten de vriendinnen dat voorlezen een leuk verzetje voor Selene was. Een verzetje! Ze protesteerde, maar mamma werd vreselijk boos. Zo boos is ze nog nooit geweest.

Oude Fien is vreselijk mager. Haar botten steken bijna door haar vel heen. Op haar neus heeft ze een half brilletje. Daaroverheen kijkt ze Selene doordringend aan.

'Dus jij komt voorlezen? Ga zitten.'

Dat oude mens mocht wel wat aardiger zijn. Selene komt hier niet voor haar lol.

Wat een enorme kamer. Wat een enorm huis. Alleen het halletje waar ze moest wachten is al groter dan de huiskamer van de barak.

'Deze stoel,' zegt oude Fien.

Selene gaat aan de grote tafel zitten.

'Ik heb iets speciaals voor je, Selene. Een document dat ik van mijn moeder heb geërfd. Die heeft het van haar moeder, die het op haar beurt van haar moeder heeft.'

Bibberend gaan haar handen naar de tas die naast de rolstoel staat. Selene bukt zich om die voor haar op te pakken.

Onhandig, met stijve vingers haalt de oude dame een stapeltje bevlakte papieren tevoorschijn. 'In de loop van de tijd vervaagden de letters. Om te voorkomen dat het document verloren zou gaan, werd het overgeschreven. Mijn moeder deed dat de laatste keer, het kan weer een paar generaties mee. Er is aan ons verteld dat het een legende is in het Latijn.'

Selenes ogen vliegen over de regels. 'Het is Latijn.'

'Nou? Wat staat er?'

'Zo makkelijk is het niet. Ik kan het mee naar huis nemen en op mijn gemak bekijken.'

'Nee! Het blijft hier. Je mag er met niemand over praten, hoor je dat?'

Oude Fien is blijkbaar gehecht aan de bevlakte vellen met het handschrift van haar moeder. 'Hebt u een woordenboek Latijn?' vraagt ze onder de indruk.

‘Daar in de kast.’

Selene staat op. De deur staat op een kier. Wie houdt haar tegen om weg te gaan? Dat oudje in de rolstoel niet, maar dan moet je mamma horen. Het is beter dat het magere mens haar wegstuurt. Een paar vervelende opmerkingen over het geschrift, en ze staat buiten in de zon. ‘Sommige zinnen zijn heel onduidelijk geschreven, en ik denk dat er bij het overschrijven fouten gemaakt zijn.’

‘Doe maar op je gemak.’

Ze zoekt een paar woorden op.

Het document begint met een waarschuwing aan degene die het geschrift onder ogen krijgt. Bepaalde passages moeten verzwegen worden, omdat ze tot verkeerde daden kunnen leiden. Moet ze dat zeggen of is dat oude mens nou juist iemand waartegen gezwegen moet worden?

Ze leest verder. ‘Het is een ontstaansmythe, mevrouw. Het gaat over Ubilaz, hoe hij op aarde kwam en wat voor consequenties dat had.’

‘De komst van de duivel.’

‘De duivel bestaat niet. Ubilaz is de grote vernietiger zover als ik begrijp.’

De oude dame heft haar arm op en schudt met haar wijsvinger. ‘Luister kind,’ zegt ze met een hese stem. ‘De duivel is slim. Hij probeert ons wijs te maken dat hij niet bestaat. Intussen kan hij zijn werk doen. Geloof in hem kind. Hij is overal.’

‘Ubilaz is de duivel niet,’ protesteert ze zachtjes. ‘Hij maakte alleen alles kapot.’

De dame knijpt haar lippen samen. ‘Kom zitten en vertel verder.’

Ze gaat met tegenzin zitten. ‘Er was een tijd dat er alleen Goden waren in het heelal. Zij maakten zonnen en planeten. De aarde werd geschapen door de Godin Gea. Ze bevolkte haar planeet met levende wezens. Alle Goden waren er verrukt over.’

‘Een paradijs,’ onderbreekt Fien haar. ‘Zelfs voor de Goden een paradijs.’

‘Tot de dag dat Ubilaz verscheen. Hij verwoestte een zonnestelsel voor de Goden begrepen dat ze niet meer alleen waren.’

‘Waar kwam hij toch vandaan?’ mompelt Fien voor zich uit. ‘Hij moest ergens vandaan komen.’

‘Dat staat er niet.’

‘Verder,’ zegt oude Fien dwingend.

‘De Goden joegen achter Ubilaz aan maar konden hem niet te pakken krijgen. Overal waar hij kwam bracht hij schade. Op een kwade dag zag Gea hem in de buurt van de aarde. Zij durfde hem niet te verjagen uit angst dat hij de planeet zou vernietigen. Ze veranderde zichzelf totdat ze op hem leek. Ubilaz was verheugd en verbaasd dat er iets bestond dat was zoals hij en snelde haar tegemoet. Pas op het laatste moment zag hij dat hij zich had vergist. Hij ging ervan door. Gea kreeg zijn staart te pakken, maar Ubilaz rukte zich los, scheerde langs

de aarde, veroorzaakte grote schade en verdween, Gea achterlatend met een paar staartharen. Gea ging onmiddellijk aan de slag om het ongeluk te keren. Zij schiep nieuwe wezens, blies er leven in en sierde ze op met de staartharen van Ubilaz. Toen de eerste stierven kreeg ze haar fout in de gaten.'

'Ubilaz bracht de dood,' zegt de oude dame minachtend. 'Zelfs met de haren van zijn staart. We moeten hem verslaan, zodat we opnieuw het eeuwige leven krijgen. Ga verder, Selene.'

'Om het leven in stand te houden, gaf Gea de wezens het vermogen zich voort te planten.'

Fien onderbreekt haar. 'Voordat Ubilaz kwam hadden ze het eeuwige leven. Ze hoefden zich niet voort te planten.' Ze wijst weer op de tekst. Selene vertaalt verder.

'Ubilaz was graag dicht bij de aarde. De Goden bedachten een plan om hem te vangen, en de rest van het heelal te redden. Ze legden een cordon om de aarde, en joegen Ubilaz op tot hij geen uitweg meer zag. Hij sloeg een gat in de aardkorst en drong binnen. De zeeën stroomden over, de vulkanen braakten lava, maar de aarde hield stand. Gea sloot de doorgang met aarde, en plantte de eik Yggdrasil erbovenop om de grond te versterken.'

'Onze eik,' zegt de oude dame. Haar ogen beginnen te stralen. 'De eik van 't Veem, Yggdrasil, hij heeft de duivel onder zijn wortels.' Ze heeft een blos van opwinding. 'Ga door!'

'Ubilaz dacht dat hij de Goden te slim af was geweest en dat hij alleen hoefde wachten tot ze er genoeg van kregen om de doorgang te bewaken. Hij sluiverde tevreden in. Na een paar eeuwen werd hij wakker, en merkte dat de ingang was dichtgegroeid. Hij deed pogingen om uit te breken. Hij misbruikte wezens, waarschijnlijk bedoelt de schrijver dieren, maar letterlijk vertaald, staat er wezens. Zij probeerden de boom te verwoesten, de wortels te ondergraven. Als Yggdrasil verzwakt was, schudde de aarde en de zeeën werden opgezweept tot grote hoogte. De schoonheid van de aarde werd keer op keer verwoest en daar treurde Gea om, maar ze kon Ubilaz niet loslaten. De aarde zou uit elkaar spatten en hij zou opnieuw het heelal belagen.'

'Onze eik,' zegt Fien op eerbiedige toon. 'Hij zorgt ervoor dat de wereld niet vergaat. Dat is altijd al gezegd.'

'Als u het verhaal letterlijk wilt nemen dan zou het miljoenen jaren geleden zijn dat Gea de eik van 't Veem plantte. Geen enkele boom wordt zo oud.'

'Hij heeft Ubilaz niet in zich, alleen onder zich. De eik is geschapen door de Godin. Hij heeft het eeuwige leven.'

'Het is maar een verhaal.'

'Verder.'

'Er was maar één enkele oplossing, maar die kostte tijd. Veel tijd. Langzaam moest elke zandkorrel, elke cel, elk onderdeel gereinigd en van Ubilaz's wezen

ontdaan worden.

Gea bedacht een geschikt wezen om hem te bestrijden. De mens werd geschapen. Omdat zij gemaakt waren van aardse materie klonk diep in hen de stem van Ubilaz, maar gezegend met verstand en onderscheidingsvermogen konden zij die weerstaan. Zij konden hem in zichzelf bestrijden en de aanwijzingen van de Goden opvolgen, zodat zij langzaam Ubilaz zouden verteren.

Ubilaz zag met lede ogen aan hoe de mens orde bracht, maar hij zat niet stil. Juist door dat vernuft bleek de mens te bespelen. Ze bleken zelfs beter inzetbaar dan de andere wezens om zijn doel te bereiken, het vernietigen van Yggdrasil, zodat hij kon ontsnappen. Yggdrasil werd voortdurend aangevallen. Vuur vernietigde hem, maar hij herrees. Zijn stam werd gespleten, maar hij ontsproot opnieuw uit de resten. Dat was het ongeveer.'

'Staat er wie de boom moet bewaken?' vraagt de oude dame. 'Staat er dat? Mijn moeder zei dat het er staat.'

Selene slaat een pagina van het geschrift om. Ze snapt de waarschuwing van de schrijver niet! Het verhaal lijkt onschuldig genoeg. Ze leest voor zichzelf verder.

Gea beseft dat Ubilaz zou ontsnappen als zij niets deed. Ze koos het sterkste volk dat het meest ontvankelijk was voor haar stem. De stam met het teken, edelmoedig en fier, trots en sterk, werd uitverkoren om Yggdrasil te beschermen.

Het onderste deel van de pagina vertoont vlekken en een paar woorden die ze niet kan plaatsens. Er staat iets over bloed, het mag nooit over de boomwortels worden vergoten. Ubilaz wordt sterk van bloed, maar er staat ook dat er vers bloed nodig is. Degene die de stam van de eik vers bloed geeft zonder de stam te bezoedelen, wordt opgenomen in... ze kan het woord niet vertalen.

'Selene,' vraagt de oude dame dringend. 'Wie moet de boom bewaken?'

Wat stiekem om iets in een geschrift te zetten dat niet verder verteld mag worden behalve aan een paar mensen die te vertrouwen zijn. Is Fien te vertrouwen? Ze doet wel raar, dat oude mens, zo fanatiek.

'Hoe oud is dit geschrift, mevrouw?'

'Heel oud. Honderden jaren.'

'Het is door iemand geschreven die wist dat er een universum was en dat de aarde er maar een speldenprik in is. In de middeleeuwen wisten ze dat nog niet.'

'De Grieken, Egyptenaren, noem alle oude volkeren maar op, wisten het al en dit geschrift is ouder dan die beschavingen, dat weet ik van mijn moeder...'

'Die het van uw moeder wist,' vult Selene aan. 'Er staat niets over bewaking.' De leugen komt gewoon uit haar mond. Ze voelt dat ze een kleur krijgt, maar nu ze het eenmaal gezegd heeft, kan ze niet meer terug.

'Dan is er geen echt bewijs,' mompelt Fien, 'alleen de overlevering.'

'Dan ga ik nu maar.'

Het oudje legt haar bibberhand op Selene's hand, grijpt met haar andere hand Selene bij de kin en draait haar gezicht, zodat ze wel in die felle ogen moet kijken.

'Luister goed. Er is geen erfdrager. Er is alleen een erfdraagster, en dat ben jij! Kom voor je rechten op als het zover is en je zult macht hebben, kleintje.'

Selene kan niets zeggen. Haar keel zit dicht.

De oude dame glimlacht en laat haar los. 'Je hebt het geweldig gedaan. Ik ben erg moe. Zeg maar tegen je moeder dat het doorgaat. Ze weet wat ik bedoel.'

Bij de deur draait Selene zich nog een keer om. Fien heeft haar ogen dicht. Ze glimlacht.

'Mam, ik moest zeggen dat het doorging.'

'Wat heb ik toch een knappe dochter.'

'Wat gaat er door?'

'Dat merk je nog wel.'

De telefoon gaat.

'Mark, pak jij hem?' vraagt Vicky terwijl ze snel naar de keuken loopt.

'Ik neem hem wel,' zegt Selene.

Haar moeder komt terug, pakt haar arm en trekt haar mee naar de keuken. 'Je helpt met de afwas,' fluistert ze. Haar toon is dwingend. 'Pak jij hem Mark?' roept ze.

'Er is helemaal geen afwas, mam!'

'Ik wil de keukenkasten schoonmaken.' Ze zet de kraan open, pakt een stapel schone borden en gooit die in het sop.

'Wat een onzin!'

'Hou je mond en droeg af,' zegt ze, terwijl ze Selene streng aankijkt.

'Wat is er met je aan de hand de laatste tijd! Ik ga daar trouwens nooit meer naar toe. Je doet het zelf maar.'

'Ze wilde dat jij kwam en je hoeft ook niet meer, als je nu je mond maar houdt.'

Selene gooit de theedoek neer en wil naar buiten rennen als Mark binnenkomt. 'Ik heb een opdracht! Een grote! Ik ga een musical arrangeren. We worden rijk!'

Het gezicht van mamma verandert nauwelijks. Het is alsof ze de mededeling verwachtte, er al op rekende. 'Geweldig. Eindelijk word je gewaardeerd.'

26 juli 1990

Selene had de hele avond alleen aan een tafeltje gezeten in haar mooie jurk. De andere meisjes hadden het te druk met kletsen, dansen en flirten om haar gezelschap te houden. Ze is met schitterende cijfers overgegaan, het eindejaarsfeest had een bekroning moeten zijn, maar het was vreselijk. Stiekem is ze er tussen-uit geknepen. Niemand zal haar, de stuut van de klas, missen. Terug naar de barak kan niet. Mamma ziet meteen dat het feest een fiasco was, en ze heeft zoveel werk gehad aan de jurk.

Bijna laat ze zichzelf in het mos vallen. Nee, dat kan natuurlijk niet met een feestjurk aan. Prosperus is ook onbereikbaar vanavond, hij komt alleen als Selene op het mos onder de eik gaat zitten.

Die afspraak was nodig. Prosperus bracht haar in de war toen hij altijd bij haar was. Niemand anders zag hem en als hij haar hielp op school, kreeg ze een onvoldoende. Pas toen ze op de middelbare school zat, begreep ze waarom dat zo mis ging. Romeinse cijfers zijn heel anders dan het normale rekenschrift.

Jammer, zeker omdat ze hem niet meer zo vaak zal zien. De verhuisdozen staan al ingepakt in de barak. Mamma had al een huis op het oog toen pappa de opdracht kreeg.

Het is beter dat ze verhuist, zodat ze Prosperus uit haar hoofd kan zetten. Soms denkt ze dat hij meer is dan een fantasie, dat hij echt in de boom zit. Zeker sinds ze het geschrift van Fien vertaalde, waarin “de stam met het teken” werd genoemd. Misschien doelde het oude mens op Prosperus toen ze het over de erfdrager had? Hij mag het blijven als hij het is, zij wil geen erfdraagster zijn en zo’n lelijk teken op haar voorhoofd krijgen.

‘Kun je voor één keer de afspraak vergeten?’ vraagt ze terwijl ze omhoog kijkt om te zien of er een glimp van hem op te vangen is tussen de takken van de eik. Meestal komt hij met een zwierige sprong uit de boom. Ze wacht vijf minuten, maar hij komt niet. Er zit niets anders op dan de teleurgestelde blik van mamma te trotseren. Ze draait zich om.

Prosperus staat op het grasveld in het maanlicht. Hij glimlacht haar stralend toe, laat zijn blik glijden over de mooie jurk en laat een goedkeurend geluid horen. Ze bloost ervan en slaat haar ogen neer. ‘Morgen gaan we verhuizen.’

Als ze haar ogen opslaat, staat hij voor haar. Met een elegante buiging vraagt hij haar ten dans. Ach, waarom niet. Prosperus is jong en behalve het ontsierende teken op zijn voorhoofd, heeft hij regelmatige gelaatstrekken.

Ze vleit zich in zijn armen. Haar voeten volgen hem als vanzelf. Hij leidt haar in een wilde dans om de eik heen, laat haar om haar as draaien, gooit haar omhoog en vangt haar weer op.

De muziek in zijn hoofd wordt blijkbaar rustiger, de danspassen worden

langzamer. Zijn ogen zoeken de hare. Meestal hebben ze een melancholische uitstraling, maar nu staan ze vrolijk. Voor het eerst realiseert ze zich dat Prosperus van nature opgewekt is. Het is verdriet dat hem kwelt. Haar hart gaat naar hem uit. Hoe graag zou ze iets voor hem willen doen, zijn last verlichten, zijn zorgen van hem overnemen. Ze slaat haar armen om zijn hals en trekt zijn hoofd naar zich toe. Haar vingers strelen voorzichtig door zijn haren.

Hij tilt haar op. Ze voelt haar lichaam niet meer. Zwevend dansen ze verder. Zijn gezicht dicht bij het hare, bewegen ze door het universum. Sterren stralen. Een rode zon zet hen in de schijnwerpers. Duizenden gezichten verschijnen en verdwijnen. Met hun ogen vol blijde verwachting, alsof ze weten waar ze naartoe gaan, drijven ze voorbij in een glazen bol, waarin kleuren weerspiegelen. Ze hoort stemmen die in snel tempo spreken. Ze verstaat niets, maar het klinkt als muziek. Vredige muziek.

Het voelt heel gewoon dat Prosperus om haar heen is, terwijl zij om hem heen is. Het is ook heel gewoon dat ze om hun lengteas heen draaien en een duikeling maken in het luchtledige.

Ergens in haar onderbuik begint een nieuw opwindend gevoel, dat zich verspreid over haar hele lichaam. Ze verdrinkt in zijn ogen. Zijn lippen zijn zo dichtbij. Als vanzelf raken ze de hare. Ze ademt hem in. Haar hoofd, haar hart, haar hele wezen neemt hem op. Ze voelt hem in zich en om zich heen.

Ze zijn één. Samengesmolten tot één geest, één ziel, één lichaam. Het duurt eindeloos en toch kan het slechts een moment zijn geweest.

Ze weet dat ze anders is als ze bij de eik staat in het maanlicht. Ze weet ook dat haar vriendschap met Prosperus veranderd is. Ze hoeven niet meer te praten, woorden zijn overbodig. Missen zal ze hem niet, ondanks de verhuizing. Hij is voorgoed bij haar. Ze zal nooit meer eenzaam zijn.

Sterren vullen de donkere nachthemel als ze omhoog kijkt. Vertrouwd en toch helemaal nieuw. Een diep gevoel van vrede vult haar. De wereld is een belofte. Een belofte aan haar die -tegelijk- een belofte van haar is.

Vicky zucht opgelucht als Selene de barak binnenkomt. Ze hoeft niet te vragen of het feest leuk was, Selene heeft een glimlach op haar gezicht. Dat niet alleen, ze loopt rechter en lijkt eindelijk zelfverzekerd.

Verliefd? vraagt Vicky zich af.

Mark kijkt haar aan als Selene de kamer uit is. 'Het kan verkeren,' zegt hij terwijl hij glimlacht. 'Soms is een kleine meid, ineens een vrouw.'

Selene doet met haar mooie jurk nog aan, haar spullen in de verhuisdozen. Ze verlangt opeens naar het nieuwe huis, naar een nieuw leven. De barak heeft zijn tijd gehad. Haar kinderlijke fantasieën liggen achter haar, een nieuwe opwindende weg ligt voor haar. Studeren en reizen, mensen ontmoeten die de talen

spreken die ze heeft geleerd. Nee, die ze eigenlijk al kende, die ze in zich had.

23 september 1990

Frouke draait haar stoel om in de hoop dat Selene het andere loket neemt. Wat is dat kind groot geworden.

‘Tjee, jij hier,’ zegt Selene. ‘Wat leuk dat ik je weer zie? Hoe is het met je?’

Frouke plooit haar lippen tot een glimlach. ‘Goed hoor. Klaar met de academie. Waarvoor kom je?’

‘Een spaarrekening. Ik wil op reis als ik mijn eindexamen heb gedaan.’

‘Leuk.’

‘Zullen we afspreken? Je baas vindt het zeker niet goed als je te lang praat.’

‘Geen tijd. Nog steeds hetzelfde adres?’

‘We zijn sinds een paar maanden verhuisd.’ Selene geeft haar nieuwe adres op. ‘Het was wel even wennen, maar nu het herfst wordt is het wel plezieriger.’

‘Als je hier even tekent.’

‘Robur en Kars zouden het fijn vinden als je nog eens kwam,’ fluistert Selene terwijl ze tekent.

‘Ik wil niets meer met mijn verleden te maken hebben.’

‘Duidelijk.’

‘Je krijgt de gegevens over een paar dagen in de bus. Nog iets?’

‘Zal ik Robur vertellen dat je het goed maakt? Hij maakt zich nog steeds ongerust over je.’

‘Kun je doen.’ Frouke richt haar ogen op de volgende klant. Schoorvoetend maakt Selene plaats.

Zelfs het zien van Selene brengt een akelig plichtsgevoel naar boven en een vaag verlangen naar de barak, hoe vies die ook is. Kars moet zijn eigen boontjes zien te doppen.

‘Dat kan hij niet,’ zegt een stemmetje in haar hoofd.

Alles draait om contacten, en die krijg je niet als je in een barak woont met een vader die op het randje van de afgrond balanceert, zijn geestelijke gezondheid op het spel zet.

‘Op een dag veroorzaakt hij nog eens een ongeluk,’ zegt het stemmetje. ‘Dat heb je toch gehoord in het ruisen van de eik toen je wegging?’

Robur zorgt voor hem, verweert ze zich.

Dom om aan het verleden te denken. Als ze niet oplet, verspreidt het trieste gevoel zich over haar hele lichaam en is ze dagen van slag. Het beeld dat thuis wacht, ze wil het afmaken en daarbij kan ze geen emoties gebruiken. Als Selene al emoties oproept, hoe zal het dan zijn als Robur verschijnt. Hij zal haar opzoe-

ken als hij hoort waar ze is.

Ze staat op zonder de klant die voor het loket staat nog een blik waardig te keuren. Jammer dat ze een ander baantje moet zoeken.